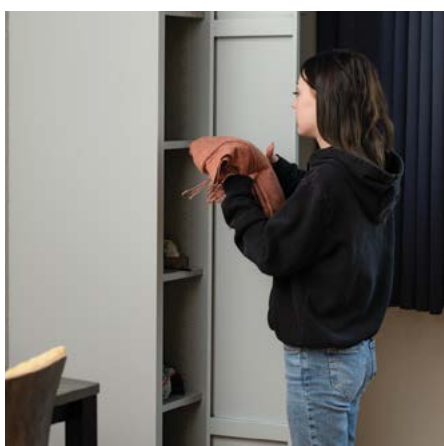
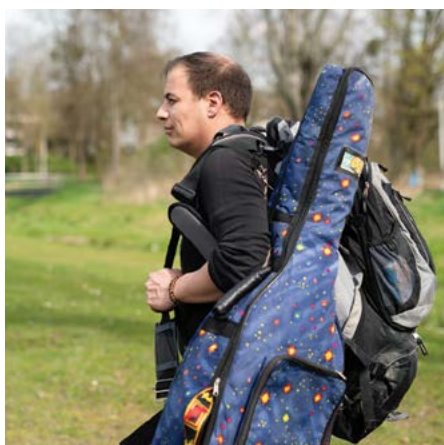

ETHOS-TELLING

VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

REGIO HOLLAND RIJNLAND

IEDEREEN TELT MEE
ETHOS-TELLING VAN DAK- EN THUISLOOSHEID
IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

Onderzoeksrapportage

Hogeschool Utrecht
Lectoraat Wonen en Welzijn

COLOFON

De ETHOS-telling is een initiatief van Hogeschool Utrecht en Kansfonds.

Uitvoering

Hogeschool Utrecht, Lectoraat Wonen en Welzijn

Met medewerking van

Regio Holland Rijnland (regionale coördinatie door Karin Woltering)

Catelijne Akkermans (kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en campings en vakantieparken)

Jan de Vries (onderzoeker vanuit mensenrechtenperspectief)

Ronja Bruijns (onderzoeker met ervaringskennis)

Auteurs

Annabel Scheepers, MSc

Dr. Sandra Schel

Lincy Scholten, MSc

Marte Kuijpers, MSc

Dr. Lia van Doorn

Drs. Dorieke Wewerinke

In samenwerking met

KU Leuven: prof. dr. Koen Hermans, Nana Mertens en Evelien Demaerschalk

Financiers

Kansfonds (coördinatie door Willem van Sermondt, Esther Vogel en Eva Mos)

Fonds 1818

Vogelgezang Foundation

Ontwerp

Anke Muijsers - www.visual-research.studio (vormgeving)

Marieke Odekerken - www.mariekeodekerken.nl (fotografie)

Datum publicatie: 9 oktober 2024

Bronvermelding bij gebruik van deze rapportage:

Scheepers, A., Schel, S., Scholten, L., Kuijpers, M., van Doorn, L., & Wewerinke, D. (2024). *Iedereen telt mee. Resultaten ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding voor de telling	10
1.2 Noodzaak tot andere telling van dakloosheid in Nederland	10
1.3 De ETHOS-Light definitie van dakloosheid	10
1.4 Aanvullend kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken	11
1.5 Leeswijzer	12
Hoofdstuk 2 Methode ETHOS-telling	15
2.1 Onderzoeksmethode	16
2.2 Afbakening van de doelgroep	16
2.3 Onderzoeksprocedure	18
2.4 Invullen van de vragenlijst	19
2.5 Voorkomen van dubbeltellingen	19
2.6 Organisatie van de telling	19
2.7 Deelnemende organisaties	21
2.8 Non-respons	23
2.9 Betrouwbaarheid van de resultaten	23
2.10 Kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken	24
Hoofdstuk 3 Algemene resultaten van de telling	27
3.1 Het aantal dak- en thuisloze mensen in regio Holland Rijnland	28
3.1.1 In openbare ruimte	29
3.1.2 In noodopvang voor dakloze mensen	29
3.1.3 In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	29
3.1.4 In een instelling	29
3.1.5 In een niet-conventionele woonruimte	30
3.1.6 Bij familie, vrienden of derden	31
3.1.7 Dreigende huisuitzetting	31
3.1.8 Verblijfssituatie 28 maart –11 april 2024	32
3.1.9 Aantal dak- en thuisloze volwassenen en kinderen per gemeente	33
3.2 De profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze mensen	36
3.2.1 Gender	36
3.2.2 Leeftijd	36
3.2.3 Nationaliteit en geboorteland	37
3.2.4 Samenstelling huishouden	38
3.2.5 Gezondheid	39
3.2.6 Verleden in een instelling	39
3.2.7 Inkomstenbronnen	40
3.2.8 Actieve begeleiding	41
3.2.9 Briefadres	41
3.2.10 Aanleiding(en) voor dak- en thuisloosheid	42
3.2.11 Duur van dak- en thuisloosheid	43
3.3 Opvang van Oekraïense vluchtelingen	44

Hoofdstuk 4 Resultaten kwalitatief onderzoek naar arbeidsmigranten en verblijf op campings en vakantieparken	47
4.1 Arbeidsmigranten in een situatie van dak- of thuisloosheid	48
4.1.1 Zicht op het aantal dak- en thuisloze arbeidsmigranten in de zes regio's	48
4.1.2 Profielkenmerken van dak- en thuisloze arbeidsmigranten	49
4.1.3 Leefsituaties van dak- en thuisloze arbeidsmigranten	50
4.2 Mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken	51
4.2.1 Zicht op het aantal mensen op campings en vakantieparken in de zes regio's	51
4.2.2 Profielkenmerken van mensen op campings en vakantieparken	52
4.2.3 Leefsituaties van mensen die verblijven op campings en vakantieparken	53
Hoofdstuk 5 Samenvatting en conclusies	57
5.1 Samenvatting	58
5.1.1 Eerste telling aan de hand van de ETHOS-Light definitie in regio Holland Rijnland	58
5.1.2 Het aantal dak- en thuisloze mensen in regio Holland Rijnland	58
5.1.3 Profielkenmerken van de getelde dak- en thuisloze mensen	59
5.2 Conclusies	60
5.2.1 Veel vrouwen zijn dak- of thuisloos	60
5.2.2 Dak- en thuisloosheid treft een groot aantal kinderen en jongeren	60
5.2.3 Arbeidsmigranten op straat vormen het topje van de ijsberg	60
5.2.4 Veel mensen verblijven noodgedwongen in niet-conventionele woonruimten	61
5.2.5 Ruim een op de vijf getelde volwassenen is langdurig dak- of thuisloos	61
5.2.6 Het organiseren van een ETHOS-telling levert veel op	61
5.3 Terugblik op de ETHOS-telling in regio Holland Rijnland	61
Hoofdstuk 6 Blik op de toekomst	65
6.1 Van tellen naar oplossen	66
6.2 Derde telronde (2025)	66
Referenties	68
Bijlagen	69
Bijlage 1: ETHOS-classificatie	69
Bijlage 2: ETHOS-Light	70
Bijlage 3: Deelnemende diensten en (sub)organisaties	71

1

INLEIDING

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING VOOR DE TELLING

De Nederlandse overheid stelt zich als doel om dakloosheid volledig uit te bannen vóór 2030 (Ministerie van BZK et al., 2022). Om dit doel te bereiken zijn gegevens over de aard en omvang van dak- en thuisloosheid in Nederland van cruciaal belang. Hoeveel mensen er dak- en thuisloos zijn in Nederland is echter niet duidelijk. Ook is niet bekend wat hun kenmerken en leefsituaties zijn. In het *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)* wordt gewezen op het belang van betere monitoring van dakloosheid, zodat er gericht kan worden gestuurd aan de hand van kwantitatieve gegevens. De huidige monitoring van dakloosheid in Nederland biedt hiertoe onvoldoende mogelijkheden (Ministerie van BZK et al., 2022).

Om beter zicht te krijgen op de aard en omvang van dak- en thuisloosheid voerde Hogeschool Utrecht in samenwerking met Kansfonds in 2024 voor de tweede keer de ETHOS-telling uit. Ditmaal in zes Nederlandse regio's: regio Breda met centrumgemeente Breda, regio Gelderland-Zuid met centrumgemeente Nijmegen, regio Hart van Brabant met centrumgemeente Tilburg, regio Holland Rijnland met als grootste gemeente Leiden, regio West-Friesland met centrumgemeente Hoorn en regio Westelijke Mijnstreek met centrumgemeente Sittard-Geleen. Hierbij werd gebruik gemaakt van een voor Nederland nieuwe definitie van dakloosheid, de ETHOS-Light classificatie, en van een nieuwe telmethode. Dit rapport bevat de resultaten van de telling die plaatsvond op 11 april 2024 in regio Holland Rijnland. De telling is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de gemeenten die onderdeel uitmaken van deze regio: Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braasem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.

Het onderzoeksteam van Hogeschool Utrecht werd ondersteund door het onderzoeksteam van de Katholieke Universiteit Leuven dat de toegepaste telmethode ontwikkelde. Dit onderzoeksteam, onder leiding van prof. dr. Koen Hermans, past de telmethode sinds 2020 met succes toe in een groot aantal Belgische regio's. Met toestemming van de Katholieke Universiteit Leuven passen wij de methode dit jaar voor de tweede keer toe in Nederland.

Met het uitvoeren van de telling geven de gemeenten in regio Holland Rijnland, Hogeschool Utrecht en Kansfonds een impuls aan het in kaart brengen van dak- en thuisloosheid in Nederland. De betrokken gemeenten hebben de ambitie om dak- en thuisloosheid in hun regio's gedegen aan te pakken. Zij willen hun beleid gericht op preventie en aanpak van dakloosheid baseren op concrete cijfers en profielkenmerken van dak- en thuisloze mensen in hun regio.

1.2 NOODZAAK TOT ANDERE TELLING VAN DAKLOOSHEID IN NEDERLAND

In Nederland wordt dakloosheid op verschillende manieren in kaart gebracht. De methoden die hierbij gebruikt worden, kennen echter veel beperkingen. Daardoor wordt niet de gehele populatie in kaart gebracht: onder meer kinderen, vijfenzestigplussers en ongedocumenteerde mensen komen niet in de bestaande cijfers voor. Bovendien is het met de gehanteerde methoden niet mogelijk om een goed beeld te krijgen van dak- en thuisloosheid op regionaal- en gemeentelijk niveau. Hierdoor kan geen passend beleid worden gemaakt gericht op het voorkomen en uitbannen van dak- en thuisloosheid. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in de [onderzoeksrapportages van de eerste ETHOS-tellingen](#).

1.3 DE ETHOS-LIGHT DEFINITIE VAN DAKLOOSHEID

De ETHOS-Light classificatie wordt binnen de Europese Unie en door vooraanstaande onderzoekers in Europa gezien als de best onderbouwde manier om dakloosheid te meten (Edgar, 2012; Baptista & Marlier, 2019). ETHOS staat voor 'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion' en definieert

dakloosheid als een gebrek aan volwaardige huisvesting. De brede ETHOS-classificatie bestaat uit dertien operationele categorieën die een onvolwaardige huisvestings situatie beschrijven. Deze zijn onderverdeeld in vier conceptuele categorieën: dakloosheid, thuisloosheid, onveilige huisvesting en onbehoorlijke huisvesting (FEANTSA, 2005; zie ook Bijlage 1). Voor het meten van dakloosheid werd in 2006 een afgeslankte versie geïntroduceerd: ETHOS-Light (zie kader). Deze versie omvat zes van de dertien categorieën van de brede ETHOS-classificatie en geldt als een minimale classificatie van dakloosheid. Alle mensen die geen eigen (t)huis hebben kunnen hiermee in beeld worden gebracht (FEANTSA, 2018; zie ook Bijlage 2).

De ETHOS-Light definitie sluit goed aan bij het feit dat de verblijfssituatie van dakloze mensen vaak wisselt. Mensen verblijven bijvoorbeeld (noodgedwongen) afwisselend tijdelijk bij vrienden, in niet-conventionele woonruimten, in de noodopvang voor dakloze mensen of op straat (Schel et al., 2023). Uit onderzoek blijkt dat een huisuitzetting een belangrijke route is naar dakloosheid (Al Shamma et al., 2015). Om die reden heeft het onderzoeksteam van de Katholieke Universiteit Leuven een zevende categorie aan de classificatie toegevoegd: mensen die hun woning binnen een maand moeten verlaten zonder dat zij zicht hebben op een passende woonoplossing (Hermans et al., 2021). Met de ETHOS-Light definitie kan naast zichtbare dakloosheid ook verborgen dakloosheid in beeld worden gebracht, met name onder mensen die verblijven bij vrienden, familie of derden en onder mensen die verblijven in een niet-conventionele woonruimte, zoals een auto, stacaravan, schuur of woning zonder basisvoorzieningen.

ETHOS-Light categorieën + dreigende huisuitzetting

1. Mensen die verblijven in de openbare ruimte
2. Mensen die verblijven in de noodopvang voor dakloze mensen
3. Mensen die verblijven in tijdelijke opvang voor dakloze mensen
4. Mensen die een instelling verlaten zonder passende vervolghuisvesting en mensen die langer in een instelling verblijven wegens gebrek aan passende vervolghuisvesting
5. Mensen die verblijven in niet-conventionele woonruimten vanwege een gebrek aan passende huisvesting
6. Mensen die tijdelijk verblijven bij familie, vrienden of derden
- + Mensen met een dreigende huisuitzetting zonder passende vervolghuisvesting

De ETHOS-Light definitie van dakloosheid was leidend bij de telling die in regio Holland Rijnland werd uitgevoerd. Omdat bij deze definitie de *leefsituatie* centraal staat, wordt iedereen die zich bevindt in een leefsituatie die valt onder de ETHOS-Light categorieën beschouwd als dak- of thuisloos. Daarbij maakt het niet uit welke status mensen hebben voor de wet en voor beleid. Concepten als wettelijke verblijfsstatus, regiobinding en recht op voorzieningen spelen geen rol in het al dan niet geteld worden.

1.4 AANVULLEND KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Bij de pilot ETHOS-tellingen in 2023 bleek het moeilijk om dak- en thuisloosheid onder arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken goed in beeld te krijgen. Deze groepen overlappen ook deels, omdat veel arbeidsmigranten op campings en vakantieparken verblijven. De ETHOS-telling gaat uit van medewerking van organisaties die in contact staan met dak- en thuisloze personen (zie Hoofdstuk 2 voor nadere toelichting op de methode). Echter, de organisaties die meetelden in 2023 hadden onvoldoende zicht op deze specifieke groepen. In 2024 is daarom extra inzet gepleegd om organisaties te betrekken die in contact staan met arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken. Om een beter begrip van en zicht op deze groepen te verkrijgen is daarom besloten om ook een aanvullend kwalitatief onderzoek uit te voeren naar dak- en thuisloosheid onder arbeidsmigranten en mensen die verblijven op campings en vakantieparken.

1.5 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 van dit rapport geeft een beschrijving van de methode van de ETHOS-telling. Hoofdstuk 3 geeft de resultaten van de ETHOS-telling weer. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten weer van het kwalitatieve deelonderzoek naar arbeidsmigranten en personen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Hoofdstuk 5 geeft een samenvatting en beschrijft de conclusies van het onderzoek en in Hoofdstuk 6 kijken we vooruit op de toekomst.

2

METHODE ETHOS-TELLING

2 METHODE ETHOS-TELLING

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de aard en omvang van dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland door middel van een regionale telling van dak- en thuisloosheid. De volgende twee onderzoeksvragen staan daarbij centraal:

1. Hoeveel personen zijn dak- of thuisloos in regio Holland Rijnland en in welke leefsituatie bevinden deze personen zich?
2. Wat is het profiel van de dak- en thuisloze personen in regio Holland Rijnland?

2.1 ONDERZOEKSMETHODE

Om bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden is er gebruik gemaakt van een point-in-time telling. Bij een point-in-time telling wordt op een bepaald moment (dag of week) een telling georganiseerd in een geografisch afgebakend gebied (Hermans et al., 2021). Er zijn verschillende manieren om een point-in-time telling uit te voeren. De methode die door ons werd toegepast vertrekt vanuit een intensieve samenwerking met zoveel mogelijk organisaties die met dak- en thuisloze personen in contact komen. Op één specifieke dag vullen medewerkers van deze organisaties voor alle personen in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid een vragenlijst in met vragen over de leefsituatie en over diverse kenmerken van de personen die geteld worden. De betrokkenheid van een onafhankelijke onderzoeksinstelling is van belang om de privacy van de getelde personen te garanderen.

Er is bij deze telling bewust gekozen voor het werken met een vragenlijst, omdat dit een middel is om ook profielkenmerken in kaart te kunnen brengen. Zicht op profielkenmerken stelt gemeenten in staat om gericht beleid te ontwikkelen om dakloosheid te voorkomen en terug te dringen (Wewerinke et al., 2023a). Dat beleid kan zich bijvoorbeeld richten op specifieke groepen of op specifieke leefsituaties. Door zoveel mogelijk organisaties te betrekken die in contact staan met dak- en thuisloze personen, dus niet alleen de organisaties die zich specifiek op deze groep richten, komt bovendien ook verborgen dak- en thuisloosheid in beeld. Omdat deze organisaties in aanloop naar de telling intensief samenwerken, groeit hun kennis over de problematiek van dak- en thuisloosheid en hun inzicht in hoe zij kunnen bijdragen aan een betere ondersteuning van dak- en thuisloze mensen. De ervaring leert dat dit proces leidt tot meer draagvlak voor een gezamenlijke aanpak van dak- en thuisloosheid in de regio waar de telling plaatsvindt (Vermeir & Samyn, 2021).

Een beperking van de gehanteerde methode is dat een point-in-time telling minder goed in staat is om inzicht te geven in de dynamiek van dak- en thuisloosheid. Dit komt omdat er een momentopname wordt gemaakt. Monitoringsinstrumenten van gemeenten en organisaties zijn beter geschikt voor het in kaart brengen van de dynamiek van dak- en thuisloosheid onder de groepen mensen die zij in beeld hebben. Een tweede belangrijke beperking van de gehanteerde methode is dat deze maar beperkt inzicht biedt in routes naar dak- en thuisloosheid in de regio. Daarvoor zijn andere onderzoeksmethoden geschikter.

2.2 AFBAKENING VAN DE DOELGROEP

De personen die door middel van deze point-in-time telling werden geteld in regio Holland Rijnland moesten voldoen aan de volgende twee voorwaarden:

a. De persoon bevindt zich in een situatie van dak- of thuisloosheid

Een situatie van dak- of thuisloosheid definiëren we zoals gezegd aan de hand van ETHOS-Light + dreigende huisuitzetting. De categorieën die hiertoe behoren worden nader gespecificeerd in Figuur 1. Op basis van het conceptuele model zijn alle mogelijke leefsituaties van dak- en thuisloosheid geordend. In elke categorie zijn diverse leefsituaties te onderscheiden.

Figuur 1. Toelichting ETHOS-Light categorieën + dreigende huisuitzetting

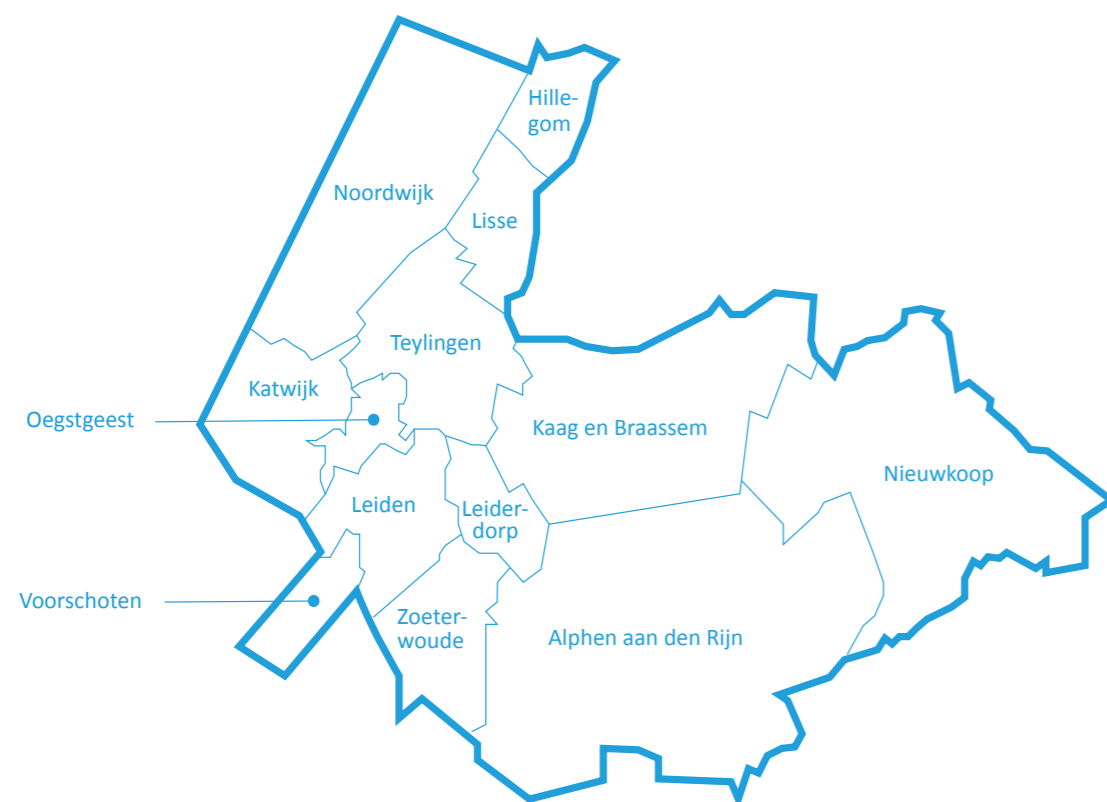
1.	In openbare ruimte	Mensen die verblijven in de openbare ruimte (op straat of in de natuur).
2.	In noodopvang voor dakloze mensen	Mensen die in laagdrempelige en kortdurende opvang voor dakloze mensen verblijven, zoals nachtopvang, dag- en nachtopvang, noodopvang of winteropvang.
3.	In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	Mensen die in een tijdelijke opvangplek voor dakloze mensen verblijven, zoals 24-uurs opvang, crisisopvang, vrouwenopvang, jongerenopvang, gezinsopvang, doorstroomwoningen of alternatieve tijdelijke opvang specifiek bedoeld voor dakloze mensen.
4.	Mensen die uitstromen uit een instelling/ langer verblijven in een instelling	<p>a. Mensen die binnen een maand na de teldag een instelling verlaten zonder passende vervolghuisvesting (bijvoorbeeld de gevangenis, ziekenhuis, jeugdzorginstelling, GGZ-instelling, beschermd wonen of AZC)</p> <p>b. Mensen die vanwege een gebrek aan passende huisvesting langer dan nodig verblijven in een instelling.</p>
5.	In niet-conventionele woonruimten	Mensen die verblijven in niet-conventionele woonruimten vanwege een gebrek aan een passende woonoplossing. Bijvoorbeeld in een (sta)caravan, hut, garage, kraakpand, auto, op een camping, in een hotel/ B&B, een vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract of een woning zonder basisvoorzieningen zoals een keuken of badkamer.
6.	Bij familie, vrienden of derden	Mensen die tijdelijk verblijven bij (gast)familie, vrienden of derden, wegens gebrek aan eigen huisvesting.
+	Dreigende huisuitzetting	Mensen die hun woning binnen een maand na de teldag moeten verlaten, zonder dat zij zicht hebben op een stabiele woonoplossing. Bijvoorbeeld vanwege: een betekend vonnis tot gerechtelijke huisuitzetting, een beslissing onbewoonbaarheid, beslissing ongeschiktheid, een beëindigd of verlopen huur- of omklapcontract, terugnamebevel van een koopwoning, tijdelijke sluiting van de woning op basis van Wet Damocles of vanwege sloop of renovatie.

b. De persoon heeft een link met de regio

De getelde personen moesten ook een link hebben met de regio. In de volgende situaties werden mensen meegeteld:

- De persoon verbleef op de teldag in regio Holland Rijnland (Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braasem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude, zie ook Figuur 2).
- De persoon verbleef buiten de regio, maar had het laatste officiële woonadres in de regio. Dit is bijvoorbeeld het geval indien een persoon vanuit de tellende regio vlucht naar de vrouwenopvang in een andere regio, of wanneer een persoon vanuit de tellende regio tijdelijk verblijft in een andere regio omdat deze persoon daar verblijfsmogelijkheden heeft, bijvoorbeeld bij vrienden, familie of derden.

Figuur 2. Regiokaart Holland Rijnland

Er waren geen voorwaarden verbonden aan de duur van het verblijf in de regio: ook indien de persoon er één nacht verbleef, werd de persoon meegeteld. Er is steeds gekeken naar de actuele situatie van de persoon op de teldag. Alle personen die op de teldag voldeden aan de twee criteria werden meegeteld.

2.3 ONDERZOEKSPROCEDURE

Alle personen die aan bovenstaande voorwaarden voldeden en in beeld waren bij een van de deelnemende organisaties werden geteld op één specifieke datum: 11 april 2024. De verblijfssituatie, uitgedrukt in de ETHOS-Light categorie, betreft de nacht *voorafgaand* aan de teldag, dus de nacht van 10 op 11 april. Deelnemende organisaties vulden op de teldag of in de twee weken daarna een online vragenlijst in over de personen die voldeden aan de genoemde criteria. Deelnemende verblijfsinstellingen vulden de vragenlijsten in binnen een maand na de teldag, omdat bij de verblijfsinstellingen onder meer werd gekeken naar personen die een instelling verlaten zonder passende woonoplossing binnen een maand na de teldag. Niet altijd was op de teldag al bekend of mensen de verblijfsinstelling binnen een maand zouden verlaten zonder passende woonoplossing (denk bijvoorbeeld aan een schorsing van een persoon bij een instelling vanwege ongewenst gedrag).

Voorafgaand aan de teldag werd de telling door de deelnemende organisaties voorbereid. De organisaties screenen alle mensen met wie zij in contact staan op de twee criteria voor deelname en maakten een lijst van alle personen die aan deze criteria voldeden. Vervolgens zijn deze personen door de organisaties zoveel mogelijk geïnformeerd over de telling. Hiervoor werden posters en flyers opgehangen bij de deelnemende organisaties en voerden sommige medewerkers gesprekken met personen die aan de criteria voldeden. Indien mensen niet meegeteld wilden worden, konden zij dit aangeven bij de betrokken medewerkers. Voor deze personen is geen vragenlijst ingevuld, en ingevulde vragenlijsten over deze personen bij andere organisaties zijn verwijderd.

Op de teldag zelf of kort daarna probeerden medewerkers te achterhalen waar de personen die aan de criteria voldeden verbleven in de nacht van 10 op 11 april. Zo kon de actuele verblijfssituatie worden ingevuld in de vragenlijst. De medewerkers vulden ook – indien bekend – de verblijfssituatie(s) van de persoon in de twee weken voorafgaand aan de telling in. Hier werd naar gevraagd, omdat het voor de medewerkers van de deelnemende organisaties niet altijd mogelijk is om de exacte verblijfssituatie op de teldag te achterhalen. Op deze manier wordt toch informatie verkregen over de verblijfssituatie(s) van deze personen. Bovendien geeft deze informatie inzicht in de dynamiek van dak- en thuisloosheid, omdat bij deze vraag meerdere verblijfsplaatsen konden worden aangegeven. Indien er geen informatie was over de verblijfssituatie in de nacht van 10 op 11 april of over de verblijfssituatie(s) in de twee weken voorafgaand aan de telling dan werden mensen niet meegeteld.

2.4 INVULLEN VAN DE VRAGENLIJST

De vragenlijst bestond gemiddeld genomen uit 25 vragen (het exacte aantal vragen is afhankelijk van de ingevulde antwoorden). Naast de verblijfssituatie op de teldag en de twee weken voorafgaand aan de teldag werd ook gevraagd naar een aantal profielkenmerken. De vragen in de vragenlijst zijn grotendeels gebaseerd op de Europese MPHASIS-richtlijnen voor het meten van dak- en thuisloosheid (MPHASIS, 2009)¹. De vragenlijsten werden ingevuld door de medewerkers van de deelnemende organisaties. Zij maken een inschatting over de situatie van de betreffende persoon. Indien gewenst konden zij de vragenlijst invullen samen met de dak- of thuisloze persoon. Ook in dat geval werd de persoon geïnformeerd en gewezen op diens recht om niet te worden meegeteld. Een handleiding met uitgebreide instructies voor het invullen van de vragen ondersteunde de organisaties bij het invullen van de vragenlijst. De vragenlijsten werden via een online link ingevoerd.

2.5 VOORKOMEN VAN DUBBELTELLINGEN

Hoe meer organisaties meetellen, hoe groter de kans dat mensen twee keer of vaker geteld worden. Om dubbeltellingen te identificeren werd er gebruik gemaakt van een naamcode. Om de identiteit van de getelde personen te beschermen, werden geen namen of burgerservicenummers genoteerd. De naamcode bestaat uit de eerste letter van de voornaam en van de achternaam en de eerste en laatste letter van de (volledige) achternaam². Bij Jan De Wit is de naamcode bijvoorbeeld JDT. Aan de hand van de naamcodes, gecombineerd met informatie uit de vragenlijst over de persoonskenmerken en leefsituatie van de getelde personen, identificeren en verwijderen de onderzoekers de dubbeltellingen. Na het verwijderen van de dubbeltellingen werden de naamcodes en de exacte leeftijd uit het databestand verwijderd en apart opgeslagen in de digitale kluis van Hogeschool Utrecht om de privacy van de getelde personen te waarborgen.

2.6 ORGANISATIE VAN DE TELLING

De organisatie van de telling was grotendeels in handen van een regionale coördinator die in opdracht van gemeenten werkt in regio Holland Rijnland (zie Figuur 3 voor de tijdlijn van de telling). Deze regionale coördinator organiseerde de telling in nauwe samenwerking met het onderzoeksteam. Een regionale werkgroep met vertegenwoordigers van de belangrijkste tellende organisaties werd samengesteld om de regionale coördinator te ondersteunen bij de organisatie van de telling. De werkgroep had een essentiële

¹ MPHASIS staat voor *Measuring Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems*. Dit was een Europees project dat liep van december 2007 tot december 2009 en dat werd gefinancierd door het EU PROGRESS programme. Het voornaamste doel van MPHASIS was om de monitoring van dakloosheid en dakloosheidsbeleid in 20 Europese landen te verbeteren, gebaseerd op de aanbevelingen van het 'Measurement of Homelessness at European Union Level' onderzoek (University of Dundee, z.d.).

² Bij een namenreeks is er soms geen sprake van een duidelijk onderscheid tussen een voornaam en een achternaam. Daarom werd bij een namenreeks gekeken naar de eerste letter van de eerste naam en de eerste en laatste letter van de laatste naam in de namenreeks.

rol bij het gehele proces van de telling en om te zorgen voor een breed draagvlak voor de telling. Om een zo valide mogelijke telling te organiseren, werd gestreefd naar deelname van zoveel mogelijk organisaties die in contact staan met dak- en thuisloze personen in de regio. De werkgroep heeft het overzicht van deze organisaties gemaakt en deze organisaties benaderd voor deelname aan de telling. Daarnaast is er in Holland Rijnland een bestuurlijk klankbord in het leven geroepen voor de ETHOS-telling. Het Klankbord bestaat uit drie bestuurders van de sub-regio's Leidse Regio, Duin- en Bollenstreek en Rijnstreek.

In januari 2024 werd een startbijeenkomst georganiseerd om bestuurders en managers van de regionale organisaties te informeren over de telling. Een onderzoeker van Hogeschool Utrecht lichtte op deze dag de wetenschappelijke basis en de praktische uitwerking van de telling toe en een ervaringsdeskundige vertelde over zijn ervaring met dak- en thuisloosheid. De gemeenten deden een oproep aan alle aanwezige organisaties om deel te nemen aan de telling. Daarnaast is er door de regionale werkgroep in samenwerking met een aantal organisaties een wervingsfilm gemaakt om organisaties op te roepen om aan de telling deel te nemen. In de maand maart vonden drie informatiesessies plaats om medewerkers van de organisaties te informeren over het onderzoek en hen te instrueren over het invullen van de vragenlijsten. Twee van deze sessies vonden fysiek plaats, één sessie vond online plaats. In aanvulling op de informatiesessies vond in de week voor de teldag ook een online vragensessie plaats, waar medewerkers van de tellende organisaties hun laatste vragen over het invullen van de vragenlijst konden stellen aan de onderzoekers. De vragenlijst en de handleiding bij de vragenlijst werden aangescherpt op basis van de vragen en opmerkingen die tijdens de informatie- en vragensessies naar voren kwamen. Alle vragen die tijdens de informatie- en vragensessies werden gesteld door de medewerkers van de organisaties en de antwoorden op deze vragen werden gebundeld in een document met veelgestelde vragen. Dit document werd naar alle organisaties toegestuurd. Op de teldag zelf en in de weken daarna waren de onderzoekers telefonisch en per mail bereikbaar voor het beantwoorden van vragen over het invullen van de vragenlijst.

In de weken na de teldag is steeds gekeken hoeveel vragenlijsten er waren ingediend door de verschillende organisaties. Alle organisaties ontvingen herinneringsmails met het verzoek om de vragenlijsten tijdig in te dienen. Organisaties die nog geen vragenlijsten hadden ingevoerd en organisaties die minder vragenlijsten hadden ingevoerd dan verwacht werden gebeld door de regionale coördinator en de regionale werkgroep om na te gaan of het beeld al compleet was. Op deze manier is gezorgd voor een zo groot mogelijke respons. De onderzoekers zochten contact met de organisaties die de vragenlijsten hadden ingevuld indien er onduidelijkheid bestond over de leefsituatie van mensen die geteld waren.

In juli 2024 vond tijdens een feedbackmoment in Leiden een terugkoppeling van de voorlopige resultaten van de telling plaats. Vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten, leden van de werkgroep en vertegenwoordigers van de belangrijkste telorganisaties waren hierbij aanwezig. Tijdens het feedbackmoment gingen de onderzoekers met deelnemers in gesprek over de telmethode en over het aantal mensen dat geteld is in verschillende leefsituaties in de verschillende gemeenten. Vanuit hun kennis van de situatie in de regio reflecteerden zij op de cijfers. Zo gingen we na of de resultaten een juiste weergave zijn van de werkelijke situatie in de regio.

Figuur 3. Tijdlijn ETHOS-telonderzoek

2.7 DEELNEMENDE ORGANISATIES

In totaal namen 54 organisaties deel aan de telling in regio Holland Rijnland (zie Bijlage 3). Al deze organisaties zijn af en toe tot dagelijks in contact met de doelgroep van de telling en hebben op de teldag alle mensen met wie zij in contact zijn gescreend op de twee voorwaarden voor deelname. Bij 46 organisaties waren op de teldag mensen in beeld die in de nacht van 10 op 11 april aan de voorwaarden voldeden (zie Tabel 1). Voor deze mensen vulden de organisaties een vragenlijst in. In totaal werden er 1.085 vragenlijsten ingevuld. 23 van deze vragenlijsten werden ingevuld samen met de persoon om wie het ging. De overige vragenlijsten werden alleen door de medewerkers ingevuld.

De onderzoekers verwijderden in totaal minder dan 161 vragenlijsten³. Bij een deel van deze vragenlijsten was sprake van dubbeltellingen die op basis van de naamcode, de leeftijd, gender en soms ook andere kenmerken werden verwijderd. Tevens verwijderden de onderzoekers vragenlijsten uit het databestand die onvoldoende informatie over de verblijfsituatie van de personen bevatten of waarbij niet was voldaan aan de voorwaarden van de telling.

Tabel 1. Aantal ingevulde vragenlijsten per organisatie

Deelnemende organisaties	Aantal ingevulde vragenlijsten
1. Stichting de Binnenvest	422
2. Hecht Zorg- en Veiligheidshuis	160
3. Sociaal Wijkteam Leiden	153
4. COOL	43
5. Gemeente Voorschoten	33
6. Vluchtelingenwerk Holland Rijnland	31
7. Tom in de buurt	30
8. Brijder Leiden	24
9. GGZ Rivierduinen	22
10. Vrouwenopvang Rosa Manus	20
11. Stichting de Brug	13
12. Inclusio Leiderdorp	10
13. Cardea	<10

³ We spreken hier over 'minder dan' 161 vragenlijsten om te voorkomen dat de exacte aantallen van groepen kleiner dan 10 te herleiden zijn.

Tabel 1. Aantal ingevulde vragenlijsten per organisatie - *vervolg*

Deelnemende organisaties	Aantal ingevulde vragenlijsten
14. De Bakkerij	<10
15. De Fabel	<10
16. De Haardstee	<10
17. Fiscale Adviespraktijk GH Offringa	<10
18. Gemeente Alphen aan den Rijn	<10
19. Gemeente Katwijk	<10
20. Gemeente Leiden	<10
21. Gemeente Leiderdorp	<10
22. Gemeente Nieuwkoop	<10
23. Gemeente Noordwijk	<10
24. Gemeente Oegstgeest	<10
25. Gemeente Zoeterwoude	<10
26. Jeugdbescherming West	<10
27. Jeugdteam Leidse Regio	<10
28. Kamers met Aandacht	<10
29. Kwadraad	<10
30. Openbare Bibliotheek Voorschoten Wassenaar	<10
31. PI Alphen aan den Rijn	<10
32. Politie-eenheid Den Haag	<10
33. Portaal	<10
34. Sociaal Team Oegstgeest	<10
35. Stichting Barka	<10
36. Stichting Jeugdteams Leidse Regio	<10
37. Stichting Lumen Holland Rijnland	<10
38. Stichting Straatpastoraat Leiden	<10
39. Veilig Thuis	<10
40. Verloskundigen Noordwijk-Noordwijkerhout	<10
41. Verloskundigenpraktijk Voorhout	<10
42. Voor ieder1	<10
43. Voorschoten voor Elkaar	<10
44. Woningstichting Ons Doel	<10
45. Woondiensten Aarwoude	<10
46. Woonforte	<10
47. Onbekend	<10
Totaal	1085

De ingevulde vragenlijsten zijn zoveel als mogelijk weergegeven bij de in de vragenlijst opgegeven moederorganisatie. Door onderlinge samenwerkingsverbanden (bv. in wijk- of dorpssteams) kan het zijn dat er vragenlijsten zijn ingevuld onder de noemer van een andere organisatie.

2.8 NON-RESPONS

De volgende organisaties hadden mogelijk wel dak- en thuisloze personen in beeld, maar namen niet deel aan de telling vanwege uiteenlopende redenen: BOA's, ziekenhuizen, leegstandbeheerders, ISD, HLT-samen en de afdeling Burgerzaken van alle deelnemende gemeenten. Verder hebben diverse organisaties met elkaar afgestemd wie welke mensen zou tellen. Dit werd gedaan om de tijdsinvestering van het tellen zoveel mogelijk te beperken.

2.9 BETROUWBAARHEID VAN DE RESULTATEN

Een belangrijke vraag is of de resultaten van deze telling een goede weergave zijn van de werkelijke situatie van dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland. Uit de reflecties van de onderzoekers en de betrokken professionals uit de regio ontstaat het beeld dat de juiste organisaties zijn benaderd voor de telling.

Bij de gehanteerde methode hangt de betrouwbaarheid van de resultaten grotendeels af van het draagvlak binnen de regio waar de telling is uitgevoerd. In regio Holland Rijnland was er vanaf de start van het project veel draagvlak voor de telling. Dat blijkt onder andere uit het grote aantal organisaties dat deelnam aan de telling: 54 organisaties in de regio namen deel, waarbij er sprake was van een grote verscheidenheid aan partijen. Ook lieten de organisaties en hun medewerkers een grote betrokkenheid bij de telling zien. De lijst van organisaties die benaderd moesten worden voor deelname werd opgesteld samen met een speciaal voor de telling opgerichte regionale werkgroep. Deelnemers aan de werkgroep kennen de regio goed en weten daardoor welke organisaties betrokken moesten worden om zoveel mogelijk dak- en thuisloze personen in beeld te krijgen.

Om te toetsen in hoeverre de resultaten een goede weerspiegeling zijn van de werkelijke situatie in de regio werden de resultaten tijdens een feedbackbijeenkomst voorgelegd aan vertegenwoordigers van de telorganisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten. Zij reflecteerden uitgebreid op alle resultaten. Uit de reflecties van de professionals kwam naar voren dat de resultaten van de telling over het algemeen goed aansluiten bij de situatie in hun regio, zowel in omvang als in aard en diversiteit van leefsituaties van dak- en thuisloze mensen. Tijdens het proces van de telling en ook het feedbackmoment kwam naar voren dat door privacy kwesties vertraging is opgetreden in het proces. Dit heeft ertoe geleid dat er minder tijd beschikbaar was voor het betrekken van organisaties bij de telling en voor de feitelijke telling zelf. Als gevolg hiervan zijn in regio Holland Rijnland zeer waarschijnlijk minder dak- en thuisloze mensen geteld.

Daarnaast vermoeden de professionals dat een aantal specifieke groepen nog niet volledig in beeld is gebracht. Daarbij gaat het om arbeidsmigranten, personen die verblijven in anti-kraakwoningen en op campings en vakantieparken. Dit geldt vooral voor de regiogemeenten, omdat hier bijvoorbeeld relatief gezien meer vakantieparken en campings gevestigd zijn. Deze feedback geeft aanknopingspunten voor het betrekken van nieuwe sleutelfiguren en voor het ontwikkelen van de telmethode.

De betrokken professionals benadrukken dat met deze methode veel meer groepen die anders onzichtbaar blijven in beeld zijn gekomen. Tegelijkertijd zullen er altijd mensen zijn die ook met deze telmethode niet in beeld komen. Het gaat hier volgens hen om personen die niet in contact staan met hulp- of dienstverlenende organisaties, omdat zij niet goed weten waar zij terecht kunnen, of omdat zij bewust onder de radar willen blijven. De betrokken professionals vermoeden bijvoorbeeld dat mensen zonder verblijfspapieren bewust geen contact zoeken met hulp- of dienstverlenende organisaties uit angst om het land te moeten verlaten. Tevens vermoeden ze dat alleenstaande moeders van buitenlandse afkomst terughoudend zijn in het zoeken van contact met hulp- of dienstverlenende organisaties, uit angst het gezag over hun kinderen te verliezen.

2.10 KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

In iedere regio waar de ETHOS-telling plaatsvond, zijn interviews georganiseerd met professionals en sleutelfiguren die zicht hebben op de leefsituaties van arbeidsmigranten in de regio en mensen die op campings en vakantieparken verblijven vanwege een gebrek aan passende huisvesting. In regio Holland Rijnland is een professional geïnterviewd over mensen die op campings en vakantieparken verblijven en is er een focusgroep gehouden met vier professionals over arbeidsmigranten. De interviews werden afgenomen door twee onderzoekers van Hogeschool Utrecht. Van de interviews zijn gespreksverslagen gemaakt welke vervolgens zijn voorgelegd aan de professionals met het verzoek om het verslag te controleren op onjuistheden en om waar nodig nog aanvullingen te doen. Daarna werden de verslagen door de onderzoekers geanalyseerd. De resultaten van het kwalitatieve onderzoek staan beschreven in Hoofdstuk 4.

3

**ALGEMENE RESULTATEN
VAN DE TELLING**

3 ALGEMENE RESULTATEN VAN DE TELLING

Dit hoofdstuk beschrijft de algemene resultaten van de ETHOS-Light telling in regio Holland Rijnland. Het geeft eerst het aantal dak- en thuisloze personen in de regio weer, met een verdeling over de verschillende gemeenten en een verdeling over de verschillende levenssituaties. Vervolgens biedt dit hoofdstuk inzicht in de profielkenmerken van de getelde groep dak- en thuisloze personen.

Met regio Holland Rijnland is overeengekomen dat aantallen kleiner dan 10 niet exact worden gerapporteerd in deze onderzoeksrapportage. In plaats hiervan worden deze resultaten aangeduid met <10. In tabellen waar een of meerdere antwoordcategorieën <10 personen betreffen, tellen percentages daarom niet altijd op tot 100.

3.1 HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE MENSEN IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

In de nacht van 10 op 11 april 2024 werden in totaal 1.175 dak- en thuisloze personen geteld in regio Holland Rijnland. We telden 924 dak- of thuisloze volwassenen en 251 minderjarige kinderen. Over het algemeen verbleven deze kinderen samen met één of meerdere ouders in een levenssituatie van dak- of thuisloosheid. Minder dan 10 van de kinderen verbleven alleenstaand. Van de getelde personen waren minder dan 10 vrouwen zwanger. Tabel 2 geeft een overzicht van de verblijfssituatie van de getelde personen, uitgesplitst naar volwassenen en kinderen. Tevens zijn er 355 kinderen geteld die niet zelf dak- of thuisloos waren, maar van wie ten minste één ouder wel dak- of thuisloos was. Deze kinderen worden verder aangeduid als *indirect betrokken* kinderen.

Tabel 2. Verblijfssituatie van dak- en thuisloze personen op 11 april 2024

Totaal getelde personen	1.175			
	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1. In de openbare ruimte	58	6%	-	-
2. In noodopvang voor dakloze mensen	70	8%	<10	<4%
3. In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	175	19%	77	31%
4. In een instelling	110	12%	19	8%
5. In niet-conventionele woonruimte	93	10%	20	8%
6. Bij familie/ vrienden/ derden	327	35%	101	40%
+ Dreigende huisuitzetting	71	8%	31	12%
Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	2%	<10	<4%
Totaal	924	100%	251	100%

De getelde personen verbleven het vaakst *bij familie, vrienden of derden, in tijdelijke opvang voor dakloze mensen* en *in een instelling*. In totaal telden we 833 volwassenen en minder dan 227 minderjarige kinderen die volgens de *definitie van ETHOS-Light* (categorie 1 t/m 6) dak- of thuisloos zijn⁴. Daarnaast hadden 71 volwassenen (8%) en 31 kinderen (12%) te maken met een *dreigende huisuitzetting*. Voor 20 volwassenen (2%) en minder dan 10 kinderen (<4%) is de verblijfssituatie van 10 op 11 april *onbekend*. Van deze personen was de verblijfssituatie (of verblijfssituaties) in de twee weken voor de teldatum wel bekend (zie ook Tabel 8).

⁴ We spreken hier over 'minder dan' 227 kinderen om te voorkomen dat de exacte aantallen van groepen kleiner dan 10 te herleiden zijn.

In de rest van dit hoofdstuk worden de resultaten alleen voor de getelde volwassenen weergegeven, tenzij anders vermeld.

3.1.1 IN OPENBARE RUIMTE

In de nacht van 10 op 11 april verbleven 58 mensen (6%) in de *openbare ruimte*.

3.1.2 IN NOODOPVANG VOOR DAKLOZE MENSEN

We telden 70 volwassenen (8%) die in de *noodopvang voor dakloze mensen* verbleven. Alle personen die in de 'Nieuwe Energie' in Leiden verbleven zijn in deze categorie geteld. Hier vallen ook de crisisbedden onder.

3.1.3 IN TIJDELIJKE OPVANG VOOR DAKLOZE MENSEN

Er verbleven 175 mensen (19%) in een *tijdelijke opvang voor dakloze mensen*. Tabel 3 laat zien in welk type opvangvoorziening deze personen verbleven.

Tabel 3. Aantal volwassenen in tijdelijke opvang voor dakloze mensen op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Lokale opvanglocaties in de wijk in de regio	117	67%
Vrouwenopvang	21	12%
Gezinsopvang	13	7%
Doorstroomvoorziening	13	7%
Jongerenopvang	<10	<6%
Anders	<10	<6%
Onbekend	<10	<6%
Totaal	175	100%

De grootste groep volwassenen verbleef op *lokale opvanglocaties in de wijk* (117 mensen, 67%). Een groep van 21 vrouwen (12%) verbleef in een *vrouwenopvang*. 13 personen (7%) verbleven in een *gezinsopvang*, 13 personen (7%) verbleven in een *doorstroomvoorziening*, en minder dan 10 personen verbleven in een *jongerenopvang*⁵. Daarnaast werd voor minder dan 10 personen een *ander type tijdelijke opvangvoorziening* aangegeven, zoals een opvanghuis van COOL, een pension voor dakloze mensen of een diaconaal opvanghuis. Voor minder dan 10 personen (<6%) is *onbekend* in welk type tijdelijke opvang voor dakloze mensen zij verbleven.

3.1.4 IN EEN INSTELLING

In totaal verbleven 110 mensen (12%) *in een instelling* die ze 1) al hadden moeten verlaten maar waar zij langer verbleven wegens een gebrek aan een passende woonoplossing, of die ze 2) binnen een maand na de teldag moesten verlaten zonder dat ze een passende woonoplossing hadden. Ruim de helft van de personen die in een instelling verbleven (56 personen, 51%), *verbleef daar langer wegens gebrek aan een woonoplossing*. 4,2% van de personen (46 personen) *moest de instelling binnen één maand verlaten zonder woonoplossing*. Voor minder dan 10 personen is deze informatie *onbekend* (zie ook Tabel 4a).

⁵ De jongerenopvang 'het Maansteenpad' in Leiden was ten tijde van de teldag (11 april) net geopend. Dit verklaart het relatief lage aantal jongeren in deze voorziening.

Tabel 4a. Aantal volwassenen dat een instelling verliet of er langer verbleef door gebrek aan een woonoplossing op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Verblijft langer in instelling wegens gebrek aan woonoplossing	56	51%
Verlaat instelling binnen de maand zonder woonoplossing	46	42%
Onbekend	<10	<9%
Totaal	110	100%

Tabel 4b geeft de verdeling van deze groep over de verschillende typen instellingen in de regio weer. De meeste mensen verbleven in een *asielzoekerscentrum* (52 personen, 47%) en in *detentie* (40 personen, 36%). Alle mensen die in detentie verbleven, zijn meegeteld omdat ze de instelling moesten verlaten binnen één maand na de teldag zonder dat zij zicht hadden op een passende woonoplossing. Andere getelde personen verbleven in een *GGZ-instelling* (<10 personen), een *voorziening voor beschermd wonen* (<10 personen), een *instelling voor verslavingszorg* (<10 personen), een *algemeen ziekenhuis* (<10 personen) en een *revalidatiecentrum* (<10 personen). Daarnaast verbleven er minder dan 10 personen in een *ander type instelling*.

Tabel 4b. Aantal volwassenen in een instelling op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Asielzoekerscentrum ⁶	52	47%
Detentie ⁷	40	36%
GGZ-instelling	<10	<9%
Beschermd wonen	<10	<9%
Instelling voor verslavingszorg	<10	<9%
Algemeen ziekenhuis	<10	<9%
Revalidatiecentrum	<10	<9%
Anders	<10	<9%
Totaal	110	100%

3.1.5 IN EEN NIET-CONVENTIONELE WOONRUIMTE

In totaal verbleven 93 van de getelde volwassenen (10%) in een *niet-conventionele woonruimte* (zie ook Tabel 5). De meesten van hen verbleven in een *auto* (13 personen, 14%), in een *(sta)caravan of op een camping* (12 personen, 13%) of in een *vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract* (10 personen, 11%). Er verbleven minder dan 10 mensen in elk van de volgende categorieën: *boot*, *garage/schuur/tuinhuisje*, *anti-kraak woning*, *hotel/B&B*, *bedrijfspan*, *camper*, *tuinhuysje*, *woning zonder basisvoorzieningen zoals een badkamer of keuken*, *kraakpand* of een *ander type niet-conventionele woonruimte*. Voor 28 personen (30%) is het type niet-conventionele woonruimte *onbekend*, maar is wel vastgesteld dat zij in een niet-conventionele woonruimte verbleven.

⁶ Personen die langer verblijven in een AZC vanwege gebrek aan woonoplossing zijn meegeteld in dit onderzoek wanneer zij op de teldag waren aangemerkt als statushouder en langer dan 6 maanden (de wettelijke termijn die gemeenten hebben om woonruimte te realiseren voor statushouders) wachtten op woonruimte. Het aantal mensen dat in een asielzoekerscentrum verbleef in Holland Rijnland, is deels te verklaren door de aanwezigheid van een asielzoekerscentrum in Oegstgeest. Professionals geven aan dat het werkelijke aantal mensen dat in een asielzoekerscentrum verbleef hoger is omdat in regio Holland Rijnland alleen Vluchtelingenwerk in Leiden/Oegstgeest heeft meegeteld.

⁷ Het aantal getelde mensen in detentie is voor een deel afkomstig uit de Penitentiaire Inrichting (PI) in Alphen aan den Rijn. Daarnaast zijn ook mensen uit PI's van buiten de regio meegeteld mits zij een binding hadden met regio Holland Rijnland.

Tabel 5. Aantal volwassenen in een niet-conventionele woonruimte op 11 april 2024

	Aantal volwassenen	%
Auto	13	14%
(Sta)caravan	12	13%
Vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract	10	11%
Garage/ schuur/ tuinhuis	<10	<11%
Boot	<10	<11%
Antikraakpand	<10	<11%
Hotel/ B&B	<10	<11%
Bedrijfspan	<10	<11%
Camper	<10	<11%
Kraakpand	<10	<11%
Woning zonder basisvoorzieningen zoals badkamer of keuken	<10	<11%
Anders	<10	<11%
Onbekend	28	30%
Totaal	93	100%

3.1.6 BIJ FAMILIE, VRIENDEN OF DERDEN

Van de getelde dak- en thuisloze mensen verbleven 327 personen (35%) *bij familie, vrienden of derden* wegens gebrek aan een passende woonoplossing (zie ook Tabel 6). 78% van de personen (256 personen) stond *niet ingeschreven op het verblijfadres*. 12% van de personen (38 mensen) stond *wel ingeschreven op het verblijfadres*, maar verbleef vanwege grote woononzekerheid en/of slechte woonkwaliteit in een dermate precaire situatie dat we spreken van thuisloosheid. Van 10% van de personen (33 personen) is *onbekend* of ze waren ingeschreven.

Tabel 6. Aantal personen dat staat ingeschreven op verblijfadres bij familie, vrienden of derden.

	Aantal volwassenen	%
Niet ingeschreven op verblijfadres	256	78%
Ingeschreven op verblijfadres	38	12%
Onbekend	33	10%
Totaal	327	100%

3.1.7 DREIGENDE HUISUITZETTING

Op 11 april hadden 71 mensen (8%) te maken met een *dreigende huisuitzetting*: zij moesten in de maand na de teldag hun woning verlaten zonder dat zij zicht hadden op een passende woonoplossing. Tabel 7a geeft de redenen voor dreigende huisuitzetting weer. Er konden meerdere redenen per persoon worden aangegeven. De percentages in de tabel tellen daarom niet op tot 100.

De meeste mensen dreigden hun woning te moeten verlaten vanwege een *huurachterstand* (39 personen, 55%). Elk van de volgende redenen voor dreigende huisuitzetting werd voor minder dan 10 mensen (<14%) aangegeven: *overlast*, *sloop/renovatie*, *drugsvondst*, *een verlopen huurcontract*, en een *huurcontract dat binnen een maand na de teldag verliep*. Bij de overige 17 mensen (24%) was er sprake van een *andere reden* voor een dreigende huisuitzetting. Veelgenoemde redenen waren onwettig verblijf en het om verschillende redenen ontbinden van het huurcontract door de verhuurder. Voor minder dan 10 personen (<14%) was de reden voor dreigende huisuitzetting *onbekend*.

Tabel 7a. Redenen voor de dreigende huisuitzetting op 11 april 2024 (n=71)

	Aantal volwassenen	%
Huurachterstand	39	55%
Overlast	<10	<14%
Sloop/renovatie	<10	<14%
Drugsvondst	<10	<14%
Huurcontract is verlopen	<10	<14%
Huurcontract verloopt binnen de maand na de teldag	<10	<14%
Anders	17	24%
Onbekend	<10	<14%

Bij 76% van de personen met een dreigende huisuitzetting (54 personen) betreft het een huisuitzetting uit een huurwoning van een woningcorporatie, bij minder dan 10 mensen betreft het een huurwoning van een particuliere verhuurder en eveneens bij minder dan 10 mensen betreft het een koopwoning. Voor minder dan 10 mensen is het type woning onbekend (zie Tabel 7b).

Tabel 7b. Type woning bij huisuitzetting

	Aantal volwassenen	%
Huurwoning van woningcorporatie	54	76%
Huurwoning van particuliere verhuurder	<10	<14%
Koopwoning	<10	<14%
Anders	<10	<14%
Onbekend	<10	<14%
Totaal	71	100%

3.1.8 VERBLIJFSSITUATIE 28 MAART – 11 APRIL 2024

Naast de verblijfssituatie van 10 op 11 april 2024 werd ook de verblijfssituatie tijdens de twee weken voorafgaand aan de teldag in kaart gebracht. Tabel 8 geeft weer waar mensen in de nacht van 10 op 11 april 2024 verbleven (zie ook Tabel 2) en hoeveel mensen er in de periode van 28 maart – 11 april 2024 op enig moment in de verschillende verblijfssituaties verbleven. Aangezien de verblijfssituatie van dak- of thuisloze mensen kan wisselen, konden per getelde persoon meerdere categorieën worden aangekruist. De percentages tellen daarom niet op tot 100.

In de twee weken voor de teldag verbleven de getelde personen het vaakst bij familie, vrienden of derden (354 personen, 38%), in een tijdelijke opvang voor dakloze personen (182 personen, 20%) of een instelling (117 personen, 13%).

Tabel 8. Verblijfssituatie van volwassen dak- en thuisloze mensen op 10-11 april en tussen 28 maart–11 april 2024 (n=924)

	Aantal volwassenen 10-11 april	%	Aantal volwassenen 28 maart-11 april	%
1. In de openbare ruimte	58	6%	64	7%
2. In noodopvang voor dakloze mensen	70	8%	88	10%
3. In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	175	19%	182	20%
4. In een instelling	110	12%	117	13%
5. In niet-conventionele woonruimte	93	10%	97	10%
6. Bij familie, vrienden of derden	327	35%	354	38%
+ Dreigende huisuitzetting	71	8%	81	9%
Verblijfssituatie onbekend, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	2%	31	3%

Wanneer het aantal getelde mensen per verblijfssituatie in de nacht van 10-11 april wordt vergeleken met de verblijfssituaties van de twee weken ervoor (28 maart-11 april), valt op dat er verschillen zijn in deze aantallen. In alle verblijfssituaties is het aantal dak- en thuisloze mensen hoger in de twee weken ervoor dan in de nacht van 10-11 april. Dit duidt erop dat een deel van de getelde mensen in de twee weken voor de teldag in (een) andere verblijfssituatie(s) verbleef dan op de teldag. Dit is kenmerkend voor de dynamiek van dak- en thuisloosheid. Met name het aantal personen dat in de twee weken voor de teldag verbleef in de noodopvang voor dakloze mensen, de tijdelijke opvang voor dakloze mensen en bij familie, vrienden en derden is hoger dan op de teldag.

3.1.9 AANTAL DAK- EN THUISLOZE VOLWASSENEN EN KINDEREN PER GEMEENTE

Tabel 9a geeft het aantal dak- en thuisloze personen weer per gemeente in de regio. In elk van deze gemeenten zijn dak- en thuisloze volwassenen geteld. De meeste volwassen dak- en thuisloze mensen verbleven in de nacht van 10-11 april 2024 in gemeente Leiden (446 personen, 48%), gevolgd door Alphen aan den Rijn (89 personen, 10%), Katwijk (49 personen, 5%), Noordwijk (46 personen, 5%), Oegstgeest (46 personen, 5%), Teylingen (27 personen, 3%), Kaag en Braassem (21 personen, 2%), Voorschoten (20 personen, 2%), Leiderdorp (17 personen, 2%), Nieuwkoop (17 personen, 2%) en Hillegom (13 personen, 1%). In Lisse en Zoeterwoude verbleven minder dan 10 dak- en thuisloze volwassenen in de nacht van 10-11 april. Een groep van 54 mensen (6%) met een link met regio Holland Rijnland verbleef in een gemeente buiten de regio. Van de overige 65 personen (7%) is niet bekend in welke gemeente zij verbleven, maar is wel vastgesteld dat ze in de regio verbleven of een link met de regio hadden.

Tevens zijn in bijna alle gemeenten dak- en thuisloze kinderen geteld (zie ook Tabel 9a). Het aantal kinderen dat in de nacht van 10-11 april 2024 (met hun ouder(s)) in een situatie van dak- of thuisloosheid verkeerde, was het hoogst in gemeente Leiden (91 kinderen, 36%), gevolgd door Alphen aan den Rijn (29 kinderen, 12%), Kaag en Braassem (28 kinderen, 11%), Katwijk (25 kinderen, 10%), Voorschoten (13 kinderen, 5%), Nieuwkoop (10 kinderen, 4%) en Oegstgeest (10 kinderen, 4%). In Hillegom, Leiderdorp, Lisse en Teylingen verbleven minder dan 10 kinderen in een situatie van dak- of thuisloosheid in de nacht van 10-11 april. In Zoeterwoude en Noordwijk werden geen dak- of thuisloze kinderen geteld. 10 kinderen (4%) met een link met de regio verbleven in een gemeente buiten regio Holland Rijnland. Voor de overige 14 kinderen (6%) werd niet gespecificeerd in welke gemeente zij (met hun ouder(s)) verbleven.

Tabel ga. Aantal dak- en thuisloze volwassenen en kinderen per gemeente op 11 april 2024

Gemeente	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
Alphen aan den Rijn	89	10%	29	12%
Hillegom	13	1%	<10	<4%
Kaag en Braassem	21	2%	28	11%
Katwijk	49	5%	25	10%
Leiden	446	48%	91	36%
Leiderdorp	17	2%	<10	<4%
Lisse	<10	<1%	<10	<4%
Nieuwkoop	17	2%	10	4%
Noordwijk	46	5%	-	-
Oegstgeest	46	5%	10	4%
Teylingen	27	3%	<10	<4%
Voorschoten	20	2%	13	5%
Zoeterwoude	<10	<1%	-	-
Andere gemeente buiten de regio	54	6%	10	4%
Onbekend	65	7%	14	6%
Totaal	924	100%	251	100%

Tabel gb geeft per gemeente de verblijfssituaties van de getelde volwassenen weer. De tabel laat zien dat in elke gemeente mensen verbleven in niet-conventionele woonruimten. Ook werden op gemeente Zoeterwoude na in elk van de gemeenten personen geteld die verbleven bij familie, vrienden of derden. Daarnaast komt uit de tabel een aantal regionale nuances naar voren. In centrumgemeente Leiden zijn er veel voorzieningen voor dak- en thuisloze mensen. Dit verklaart deels het relatief hoge aantal getelde dak- en thuisloze personen in deze gemeente. Tegelijk, door de recente doordecentralisatie van de maatschappelijke zorg, is te zien dat er in (bijna) elke gemeente mensen verbleven in de tijdelijke opvang voor dakloze mensen. Daarnaast verbleven er relatief veel mensen in een instelling in Alphen aan den Rijn, dit kan deels verklaard worden door de aanwezigheid van een Penitentiare Inrichting (PI) in deze gemeente⁸. Ook in Oegstgeest verbleven er relatief veel mensen in een instelling. Dit is deels te verklaren door de aanwezigheid van een asielzoekerscentrum. In Kaag en Braassem zijn er relatief veel kinderen geteld in verband met de aanwezigheid van een gezinsopvang en 24-uurs opvang. Ten slotte vermoedden de betrokken professionals dat op campings en vakantieparken nog een relatief grote groep verblijft die niet in beeld is gekomen in deze telling.

Tabel gb. Verblijfssituaties van dak- en thuisloze personen per gemeente op 11 april 2024

	1. In de openbare ruimte	2. In de noodopvang voor dakloze mensen	3. In de tijdelijke opvang voor dakloze mensen	4. In een instelling	5. In niet-conventionele woonruimte (garage, boot..)	6. Bij familie/vrienden/derden	+ Dreigende huisuitzetting	Verblijfssituaties onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	Totaal (+kinderen)
Gemeente Alphen aan den Rijn	<10	-	21	29	<10	30	<10	-	89 (+29)
Gemeente Hillegom	-	-	-	-	<10	<10	<10	<10	13 (+<10)
Gemeente Kaag en Braassem	-	-	<10	-	<10	<10	<10	-	21 (+28)
Gemeente Katwijk	<10	-	<10	<10	<10	20	11	-	49 (+25)
Gemeente Leiden	28	68	110	<10	25	177	27	<10	446 (+91)
Gemeente Leiderdorp	<10	-	<10	<10	<10	<10	<10	-	17 (+<10)
Gemeente Lisse	<10	-	-	-	<10	<10	<10	-	<10 (+<10)
Gemeente Nieuwkoop	-	-	<10	-	<10	<10	<10	-	17 (+10)
Gemeente Noordwijk	<10	-	<10	<10	10	19	<10	-	46 (+0)
Gemeente Oegstgeest	<10	-	<10	36	<10	<10	-	-	46 (+10)
Gemeente Teylingen	-	-	<10	-	<10	<10	<10	-	27 (<10)
Gemeente Voorschoten	<10	-	<10	<10	<10	<10	-	<10	20 (+13)
Gemeente Zoeterwoude	-	-	-	-	<10	-	-	-	<10 (+0)
Andere gemeente buiten de regio	11	<10	<10	21	<10	16	-	<10	54 (+10)
Gemeente in regio onbekend	<10	<10	<10	<10	18	22	-	11	65 (+14)

⁸ In Nederland is de gemeente van herkomst verantwoordelijk voor het huisvesten van ex-gedetineerden op het moment dat zij hun straf hebben uitgezeten. Het is daarom te verwachten dat een deel van de personen die een PI verlaat zonder passende woonoplossing terug naar een andere gemeente gaat. De praktijk leert echter dat een deel van deze personen in de regio zal blijven.

3.2 DE PROFIELKENMERKEN VAN DE GETELDE DAK- EN THUISLOZE MENSEN

3.2.1 GENDER

Tabel 10a geeft de genderidentiteit van de getelde dak- en thuisloze personen weer. Van de getelde volwassen dak- en thuisloze mensen was 72% (664 personen) bij de professional bekend als *man*, 27% als *vrouw* (253 personen) en minder dan 10 personen als *non-binair* (<1%). Daarnaast is van minder dan 10 personen de genderidentiteit *onbekend* (<1%).

Tabel 10a. Gender van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Man	664	72%
Vrouw	253	27%
Non-binair	<10	<1%
Onbekend	<10	<1%
Totaal	924	100%*

Tabel 10b geeft de verdeling van mannen en vrouwen binnen de verschillende verblijfssituaties weer. In elk van de verblijfssituaties verbleven zowel mannen als vrouwen en vormen mannen de grootste groep. De getelde vrouwen verbleven het vaakst in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen, bij familie, vrienden of derden en in een woning met dreigende huisuitzetting. In deze verblijfs categorieën vormden zij tussen de 35 en 40% van het aantal getelde personen.

Tabel 10b. Verdeling van volwassen mannen en vrouwen per verblijfssituatie op 11 april 2024

Verblijfssituatie	Aantal volwassenen		Aantal mannen		Aantal vrouwen	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
1. In openbare ruimte	58	6%	53	91%	<10	<17%
2. In noodopvang voor dakloze mensen	70	8%	62	89%	<10	<14%
3. In tijdelijke opvang dak- en thuisloze mensen	175	19%	105	60%	70	40%
4. In een instelling	110	12%	96	87%	11	10%
5. In niet-conventionele woonruimte	93	10%	76	82%	17	18%
6. Bij familie, vrienden of derden	327	35%	212	65%	113	35%
+ Dreigende huisuitzetting	71	8%	44	62%	27	38%
Verblijfssituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	2%	16	80%	<10	<50%
Totaal	924	100%	664		253	

* Het verschil tussen totaal aantal personen en uitsplitsing mannen en vrouwen bestaat uit getelde personen met een andere of onbekende genderidentiteit.

3.2.2 LEEFTIJD

Tabel 11 geeft de leeftijdsverdeling van de getelde volwassenen en kinderen weer. Opvallend is het hoge percentage *kinderen* (0-17 jaar) (251 kinderen, 21%) en *jongeren tot en met 27 jaar* (212 jongeren, 18%). Samen vormen zij 39% van het totaal aantal getelde mensen. Bijna twee derde van de getelde personen (761 personen, 65%) was jonger dan 40 jaar. 5% van de personen was 60 jaar of ouder.

Tabel 11. Leeftijd van de getelde dak- en thuisloze volwassenen en kinderen

	Aantal personen	%
0-17 jaar	251	21%
18-27 jaar	212	18%
28-39 jaar	298	25%
40-49 jaar	214	18%
50-59 jaar	129	11%
60-69 jaar	36	3%
70+	13	1%
Onbekend	22	2%
Totaal	1.175	100%*

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

De groep jongeren (18-27 jaar), waarvan het merendeel alleenstaand was zonder kinderen (72%), verbleef het vaakst bij familie, vrienden of derden (43%) of in de tijdelijke opvang voor dakloze mensen (23%).

3.2.3 NATIONALITEIT EN GEBORTELAND

Tabel 12 geeft de nationaliteit van de getelde dak- en thuisloze personen weer. Ruim twee derde van de getelde dak- en thuisloze personen (597 personen, 65%) had de *Nederlandse nationaliteit*. 10 personen (1%) hadden eveneens de Nederlandse nationaliteit, maar waren *uitgeschreven uit het BRP en hadden daarom een registratie RNI*. 6% van de getelde mensen (58 personen) was *EU-burger* en 10% van de mensen (88 personen) had de *nationaliteit van een land buiten de EU*.

In totaal zijn er 39 verschillende niet-Nederlandse nationaliteiten geteld. De meest voorkomende niet-Nederlandse nationaliteiten zijn Pools (36 personen, 25%), Marokkaans (27 personen, 18%), en Syrisch (19 personen, 13%). De nationaliteit van 171 personen (19%) was *onbekend*.

Het merendeel van de getelde personen werd *in Nederland geboren* (477 personen, 52%). 34% van de mensen werd geboren *buiten Nederland* (311 personen) en van 15% van de personen (136 personen) is het geboorteland *onbekend*. De vier meest voorkomende geboortelands van de getelde personen die buiten Nederland zijn geboren, zijn: Syrië, Marokko en Polen.

Tabel 12. Nationaliteit van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Nederlandse nationaliteit	597	65%
Nederlandse nationaliteit, maar uitgeschreven uit het BRP, daarom registratie RNI	10	1%
EU-burger	58	6%
Nationaliteit van land van buiten de EU	88	10%
Onbekend	171	19%
Totaal	924	100%*

*Door afronding tellen de percentages op tot 101% in plaats van 100%

Van de 88 personen met de *nationaliteit van een land buiten de EU*, had 31% (27 personen) een *tijdelijk verblijfsrecht* en 27% (24 personen) had een *permanent verblijfsrecht*. Daarnaast verbleef 17% van de personen *onwettig* (15 personen) en voor 23 personen (25%) is de verblijfsstatus *onbekend* (zie Tabel 13).

Tabel 13. Verblijfsstatus van de getelde volwassenen met de nationaliteit van een land buiten de EU

	Aantal volwassenen	%
Tijdelijk verblijfsrecht	27	31%
Permanent verblijfsrecht	24	27%
Onwettig verblijf	15	17%
Onbekend	22	25%
Totaal	88	100%

3.2.4 SAMENSTELLING HUISHOUDEN

Onder *huishouden* worden de personen verstaan met wie de dak- of thuisloze persoon samenleeft in een situatie van dak- of thuisloosheid. Het gaat daarbij om private huishoudens. Institutionele huishoudens zoals het samenwonen in een instelling vallen hier niet onder, net als vormen van huishoudens waarbij meerdere personen leven in een woning met gedeelde faciliteiten. Bij de samenstelling van het huishouden gaan we uit van de feitelijke situatie en niet van de eventuele registratie van de relatie tussen personen. Zo worden ongehuwde partners aangeduid als 'partners' en een koppel dat uit elkaar is maar nog wettelijk getrouwd is als 'zonder partner'.

In Tabel 14 wordt de samenstelling van het huishouden weergegeven. Met 'kinderen' doelen we hier enkel op *direct betrokken kinderen*. De tabel laat zien dat meer dan twee derde van de getelde dak- of thuisloze mensen *alleenstaand zonder kinderen* was (635 personen, 69%). 260 personen van deze groep (41%) hadden wel indirect betrokken kinderen. Daarnaast waren 96 personen (10%) *alleenstaand met kind(eren)*, deze groep bestaat voor het grootste deel uit vrouwen (75%). 8% van de volwassenen leefde samen met een partner, waarvan 24 personen (3% van het totaal) *samen met hun partner zonder kinderen* en 47 personen (5% van het totaal) *samen met hun partner en kind(eren)*. Verder verbleven minder dan 20 personen (<2%) *met hun ouder(s)*. 16 personen (2%) verbleven in een *ander familieverband zonder kinderen* in een situatie van dak- of thuisloosheid en minder dan 10 personen (<1%) in een *ander familieverband met kinderen*. Van 9% van de personen (84 personen) is de samenstelling van het huishouden *onbekend*.

Van de *indirect betrokken kinderen* was 78% van de kinderen (276 kinderen) betrokken bij een dak- of thuisloze vader en 22% (79 kinderen) bij een dak- of thuisloze moeder.

Tabel 14. Samenstelling huishouden van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Alleenstaand zonder kinderen	635	69%
Alleenstaand met kind(eren)	96	10%
Met partner zonder kinderen	24	3%
Met partner met kind(eren)	47	5%
Met ouder(s) zonder kinderen	<10	<1%
Met ouder(s) met kind(eren)	<10	<1%
Ander familieverband zonder kinderen	16	2%
Ander familieverband met kind(eren)	<10	<1%
Onbekend	84	9%
Totaal	924	100%

3.2.5 GEZONDHEID

Tabel 15 geeft aan of de getelde dak- en thuisloze mensen te maken hebben met gezondheidsproblemen. Vrijwel alle vragenlijsten zijn ingevuld zonder betrokkenheid van de desbetreffende dak- en thuisloze personen. Daarom zijn deze cijfers grotendeels gebaseerd op de professionele inschatting van de medewerkers van de tellende organisaties. Hen werd gevraagd of er sprake was van (een vermoeden van) diverse gezondheidsklachten. Bij een deel van de personen is wellicht bekend bij de professionals dat er sprake is van officiële diagnoses, bij een ander deel van de personen is dit niet het geval. Bij een groot deel van de personen is niet bekend of er sprake is van gezondheidsproblemen. Bovendien is niet duidelijk of deze gezondheidskenmerken als oorzaak of gevolg kunnen worden gezien in relatie tot (dreigende) dak- en thuisloosheid. Voorzichtigheid is daarom geboden bij het interpreteren van deze cijfers. In de vragenlijst konden er meerdere gezondheidsproblemen worden opgegeven per persoon. De percentages in de tabel tellen daarom niet op tot 100.

Bij 43% van de getelde dak- en thuisloze personen (401 personen) was er vermoedelijk sprake van *psychische of psychiatrische problematiek*, bij 33% (301 personen) was er vermoedelijk sprake van *verslavingsproblematiek* en bij 15% (136 personen) was er vermoedelijk sprake van een *verstandelijke beperking*. 11% van de mensen (104 personen) had vermoedelijk *langdurige lichamelijke problemen* en 5% (43 personen) had vermoedelijk een *fysieke beperking*. Bij 10% van de mensen (96 personen) was de inschatting dat er *geen gezondheidsproblemen* waren. Voor 21% van de getelde personen (191 personen) is de informatie over gezondheidsproblemen *niet bekend*. Bovenstaande percentages van bekende gezondheidsproblemen zijn daarmee naar waarschijnlijkheid lager dan het werkelijke percentage personen met vermoedelijke gezondheidsproblemen.

Tabel 15. Vermoedelijke gezondheidsproblemen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924)

	Aantal volwassenen	%
Vermoeden van psychische/psychiatrische problemen	401	43%
Vermoeden van verslaving	301	33%
Vermoeden van verstandelijke beperking	136	15%
Langdurig lichamelijke problemen	104	11%
Fysieke beperking	43	5%
Geen (bekende) gezondheidsproblemen	96	10%
Onbekend	191	21%

Van de in totaal 924 getelde volwassenen, was er bij 21% (195 personen) vermoedelijk sprake van zowel *psychische/psychiatrische problematiek* als van *verslavingsproblematiek*. Bij 10% van de personen (91 personen) was er vermoedelijk sprake van zowel *psychische/psychiatrische problemen* als van een *verstandelijke beperking*. 9% van de personen (81 personen) had vermoedelijk zowel een *verstandelijke beperking* als *verslavingsproblematiek*. Bij 7% van de personen (62 personen) was er vermoedelijk sprake van zowel een *verstandelijke beperking*, *psychische/psychiatrische problematiek* als *verslavingsproblematiek*.

3.2.6 VERLEDEN IN EEN INSTELLING

Tabel 16 geeft het instellingsverleden weer van de getelde dak- en thuisloze personen. Van de getelde dak- en thuisloze personen verbleven 192 mensen (21%) op enig moment in hun leven in *detentie*, 96 personen (10%) verbleven ooit in een *psychiatrische voorziening* en 63 personen (7%) verbleven ooit in een *jeugdzorgvoorziening*. 198 mensen (21%) *verbleef nooit in een van de opgesomde instellingen*. Van 315 personen (34%) is *onbekend* of zij op enig moment in hun leven in een instelling verbleven. Of iemand ooit in een psychiatrische instelling of in een jeugdzorgvoorziening verbleef, is voor het merendeel van

de personen onbekend. De genoemde percentages zijn daarmee naar waarschijnlijkheid lager dan het werkelijke percentage personen dat op enig moment in een instelling verbleef.

Tabel 16. Ervaring met verblijf in een instelling van getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924).

	Aantal volwassenen	%
Detentie		
Ja	192	21%
Nee	335	36%
Onbekend	397	43%
Totaal	924	100%
Psychiatrische voorziening		
Ja	96	10%
Nee	356	39%
Onbekend	472	51%
Totaal	924	100%
Jeugdzorgvoorziening		
Ja	63	7%
Nee	337	36%
Onbekend	524	57%
Totaal	924	100%
Geen ervaringen in een instelling	198	21%
Instellingsverleden geheel onbekend	315	34%

3.2.7 INKOMSTENBRONNEN

Tabel 17 geeft de verschillende *inkomstenbronnen* van de getelde dak- en thuisloze personen weer. In de vragenlijst konden er meerdere inkomstenbronnen per persoon worden ingevuld. Daarom tellen de genoemde percentages niet op tot 100.

De meestgenoemde inkomstenbron is *inkomen uit een bijstandsuitkering (Participatiewet uitkering)* (231 personen, 25%), gevolgd door *inkomen uit vast of tijdelijk werk* (193 personen, 21%). De andere meest voorkomende inkomstbron is *inkomen uit een ziekte- of arbeidsongeschiktheidsverzekering* (89 personen, 10%). In totaal ontvingen 357 personen (39%) een inkomen uit een uitkering. Daarnaast hadden 26 personen een *informeel inkomen* (3%), zoals 'zwart' schoonmaakwerk, en hadden 15 personen een inkomen uit *illegale activiteiten* (2%). 11% van de getelde dak- en thuisloze mensen (103 personen) had op het moment van de telling *geen inkomen*. Voor 24 personen (3%) werd een *andere inkomstenbron* aangegeven, zoals het inkomen van een partner, sekswerk en leven op overwaarde van een woning of van spaargeld. Van 18% van de personen (166 personen) is de inkomstenbron *onbekend*.

Tabel 17. Inkomstenbronnen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924)

	Aantal volwassenen	%
Bijstandsuitkering (participatiewet uitkering) ⁹	231	25%
Vast of tijdelijk werk (inclusief ZZP'ers)	193	21%
Ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering	89	10%

⁹ Binnen deze categorie valt tevens de daklozenuitkering. De daklozenuitkering valt onder de Participatiewet, die sinds 1 januari 2015 van kracht is ([Participatiewet | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet)).

Tabel 17. Inkomstenbronnen van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen (n=924) - *vervolg*

	Aantal volwassenen	%
Leefgeld van een instelling	58	6%
Informeel inkomen	26	3%
Werkloosheidsuitkering	25	3%
Illegale activiteiten	15	2%
Studiefinanciering (DUO)	13	1%
Pensioen/AOW-uitkering	12	1%
Geen inkomen	103	11%
Anders	24	3%
Onbekend	166	18%

3.2.8 ACTIEVE BEGELEIDING

Tabel 18 laat zien of de getelde dak- of thuisloze mensen actieve begeleiding ontvingen. Actieve begeleiding is gedefinieerd als 'minimaal 1 begeleidingscontact in de afgelopen maand'. Ruim twee derde van de getelde dak- of thuisloze personen werd *actief begeleid* door één of meerdere organisaties (651 personen, 70%). Veel genoemde begeleidende organisaties zijn de Binnenvest, GGZ Rivierduinen, Brijder Verslavingszorg, COOL en verscheidene sociale wijkteams. 15% van de getelde personen (137 personen) ontving *geen actieve begeleiding*. Van 136 personen (15%) is *onbekend* of zij actief werden begeleid door een instantie of organisatie.

Tabel 18. Ontvangen van actieve begeleiding in maand voorafgaand aan de teldag

	Aantal volwassenen	%
Ja	651	70%
Nee	137	15%
Onbekend	136	15%
Totaal	924	100%

3.2.9 BRIEFADRES

Tabel 19 geeft weer hoeveel van de getelde dak- en thuisloze personen een briefadres¹⁰ hadden. Iets minder dan de helft van de getelde mensen *beschikte over een briefadres* (422 personen, 46%). Een briefadres (ook wel een postadres genoemd) is een adres waar de overheid iemand zonder woonadres kan bereiken (Rijksoverheid, z.d.). De meeste mensen hadden een briefadres bij een van de deelnemende gemeenten, bij familie of vrienden, of bij de Binnenvest. Ongeveer een derde van de mensen had *geen briefadres* (328 personen, 35%) en voor een vijfde van de mensen is deze informatie *niet bekend* (174 personen, 19%).

¹⁰ Er is enkel gevraagd of mensen beschikken over een briefadres en niet of mensen beschikken over een woonadres. Het kan zijn dat mensen die geen briefadres hebben wel een woonadres hebben waar zij zich kunnen inschrijven (dit is bijvoorbeeld het geval bij mensen met dreigende huisuitzetting).

Tabel 19. Aantal getelde volwassen dak- en thuisloze personen met een briefadres

	Aantal volwassenen	%
Ja	409	44%
Ja, maar onbekend waar	13	1%
Nee	328	35%
Onbekend	174	19%
Totaal	924	100%*

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

3.2.10 AANLEIDINGEN VOOR DAK- EN THUISLOOSHEID

Tabel 20 geeft een overzicht van de aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid bij de getelde dak- en thuisloze mensen. Het is niet gezegd dat dit de enige aanleidingen waren; het kan goed zijn dat er sprake was van een samenspel van factoren. In de vragenlijst konden meerdere aanleidingen per persoon worden aangegeven. De percentages tellen daarom niet op tot 100.

Verskil tussen aanleiding verlies woonzekerheid en oorzaken van dak- en thuisloosheid

In de vragenlijst werd gevraagd naar factoren die bijdroegen aan het verlies van woonzekerheid bij de mensen die de professionals hebben geteld (aanleidingen verlies woonzekerheid). Belangrijk om te benadrukken is dat het hierbij niet gaat om *oorzaken* van dak- en thuisloosheid. Vanuit bestaande kennis over oorzaken van dak- en thuisloosheid weten we dat zowel structurele als individuele factoren een rol spelen bij dak- en thuisloosheid. De belangrijkste structurele factoren zijn het gebrek aan betaalbare en passende huisvesting, onvoldoende inkomen (uit werk of uitkering), en onvoldoende toegankelijke en passende zorg en ondersteuning (Raad Volksgezondheid en Samenleving, 2020; Ministerie van BZK, Ministerie van SZW & Ministerie van VWS, 2020). Voor het oplossen van dak- en thuisloosheid is het belangrijk om te kijken naar zowel structurele als naar individuele factoren. De aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid die uit dit onderzoek naar voren komen, vormen een belangrijke basis voor gesprekken met professionals over maatregelen ten behoeve van preventie.

De meest voorkomende aanleidingen voor het verlies van woonzekerheid zijn een *relatiebreuk* (140 personen, 15%), *conflict met familie/huisgenoten* (130 personen, 14%), *verslaving* (126 personen, 14%) en *psychische problematiek* (113 personen, 12%). Daarnaast was voor ongeveer een tiende van de personen *huisuitzetting vanwege overlast* (97 personen, 10%), *huisuitzetting vanwege huurschuld* (96 personen, 10%), *financiële problemen* (89 personen, 10%) en *(huiselijk) geweld* (81 personen, 9%) aanleiding tot het verlies van woonzekerheid. Voor 5% van de getelde dak- en thuisloze personen (46 mensen) wordt een (bijkomende) *andere aanleiding genoemd*. Voor 150 personen (16%) is de aanleiding voor het verlies van woonzekerheid *onbekend*.

Tabel 20. Aanleiding verlies woonzekerheid van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen (n=924)

Aanleiding	Aantal volwassenen	%
Huisuitzetting		
vanwege overlast	97	10%
vanwege huurschuld	96	10%
vanwege drugshandel	36	4%
vanwege woonfraude	12	1%
vanwege beëindiging van een omklapcontract	<10	<1%

Tabel 20. Aanleiding verlies woonzekerheid van de volwassen getelde dak- en thuisloze personen (n=924) - *vervolg*

Aanleiding	Aantal volwassenen	%
Gedwongen verlaten van woning		
vanwege einde van de huurovereenkomst	30	3%
vanwege ongeschikte/onbewoonbare woning	15	2%
vanwege verkoop van de woning	10	1%
vanwege renovatie	<10	<1%
Relationele problemen/gebeurtenissen		
Relatiebreuk	140	15%
Conflict met familie/ huisgenoten	130	14%
(Huiselijk) geweld	81	9%
Onveilige thuissituatie anders dan huiselijk geweld (bv. verwaarlozing, financiële uitbuiting, drugsmisbruik of verslaving)	46	5%
Overlijden van huisgenoot	12	1%
Geaardheid of genderidentiteit,	<10	<1%
Overig		
Verslaving	126	14%
Psychische problematiek	113	12%
Financiële problemen	89	10%
Immigratie	64	7%
Ontslag uit een instelling	48	5%
Werkloosheid	38	4%
Remigratie	32	3%
Illegaliteit	29	3%
Uitzetting uit instelling/voorziening vanwege incident of gedrag	21	2%
Persoon is arbeidsmigrant en is met verlies van werk ook woning kwijtgeraakt	11	1%
Gevlucht vanwege een oorlog	11	1%
Calamiteiten zoals brand, overstroming, etc.	<10	<1%
Persoon is arbeidsmigrant en verblijft via werkgever	<10	<1%
Anders	46	5%
Aanleiding onbekend	150	16%

3.2.11 DUUR VAN DAK- EN THUISLOOSHEID

Tabel 21 geeft weer hoe lang mensen dak- of thuisloos waren op de teldag. Minder dan de helft van de getelde personen (366 personen, 40%) was korter dan een jaar dak- of thuisloos. Hiervan waren 136 personen (15% van het totaal) *minder dan vier maanden dak- of thuisloos* en 230 personen (25% van het totaal) *vier maanden tot een jaar dak- of thuisloos*. Ongeveer een derde van de getelde personen (331 personen, 36%) was langer dan een jaar dak- of thuisloos, waarvan 196 personen (21% van het totaal) *twee jaar of langer*. 71 personen (8%) hadden op de teldag *nog huisvesting* maar dreigden binnen een maand na de teldag uit huis gezet te worden. Voor 156 personen (17%) is de duur van hun dak- of thuisloze situatie *onbekend*.

Tabel 21. Duur van dak- en thuisloosheid van de getelde volwassen dak- en thuisloze personen

	Aantal volwassenen	%
Minder dan vier maanden	136	15%
Vier maanden tot een jaar	230	25%
Een tot twee jaar	135	15%
Twee jaar of langer	196	21%
Er is nog huisvesting*	71	8%
Onbekend	156	17%
Totaal	924	100%**

* Enkel van toepassing voor personen die zijn geteld in een woning met dreigende huisuitzetting

** Door afronding tellen de percentages op tot 101% in plaats van 100%

Van de getelde volwassenen was een grote groep twee jaar of langer dak- of thuisloos (21%). De grootste groep was alleenstaand zonder kinderen (82%) en het merendeel was man (79%). De mensen binnen deze groep verbleven het vaakst bij familie, vrienden en derden (42%), in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (18%) of in niet-conventionele woonruimten (10%). Het grootste deel van de mensen die twee jaar of langer dak- of thuisloos was, was tussen de 28 en 39 jaar (29%), tussen de 40 en 49 jaar (24%) en tussen 18 en 27 jaar (19%). Daarnaast had bijna drie kwart van de mensen die langdurig dak- of thuisloos waren de Nederlandse nationaliteit (70%) en had 14% de nationaliteit van een land buiten de EU.

3.3 OPVANG VOOR OEKRAÏENSE VLUCHTELINGEN

Een groep die buiten de scope van het telonderzoek valt, zijn mensen die opgevangen worden in de zogeheten 'Oekraïne opvang': de opvang voor mensen die gevlucht zijn uit Oekraïne in verband met de oorlog. Omdat dit een relatief grote groep is die ook een huisvestingsvraag heeft, geven we hier weer hoeveel mensen in de Oekraïne opvang verbleven.

In regio Holland Rijnland¹¹ werden er in mei 2024 2.499 Oekraïense vluchtelingen opgevangen, waarvan 13 'derdelanders'. De meeste vluchtelingen (1.713 personen, 69%) verbleven in gemeentelijke opvang locaties. Ongeveer 30% van de vluchtelingen (733 personen, 29%) verbleef op particuliere opvanglocaties. Er werden geen Oekraïense vluchtelingen opgevangen op campings of vakantieparken.

¹¹ De genoemde aantallen zijn exclusief gemeente Kaag en Braassem, deze cijfers waren niet bekend bij de onderzoekers en zijn daarom niet opgenomen.

4

**RESULTATEN
KWALITATIEF ONDERZOEK
NAAR ARBEIDSMIGRANTEN
EN VERBLIJF OP CAMPINGS
EN VAKANTIEPARKEN**

4 RESULTATEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR ARBEIDSMIGRANTEN EN VERBLIJF OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

In de zes regio's waar in 2024 een ETHOS-telling werd uitgevoerd is aanvullend onderzoek gedaan naar de situatie van dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. Het doel van dit onderzoek was om meer inzicht te krijgen in de aantallen, leefsituaties en profielkenmerken van deze groepen. In de periode van maart tot juni 2024 hielden onderzoekers van Hogeschool Utrecht in alle zes de regio's online focusgroepen met professionals die in contact staan met dak- en thuisloze arbeidsmigranten en mensen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken. In totaal namen er vanuit de zes regio's 39 personen deel aan de focusgroepen gericht op dak- en thuisloze arbeidsmigranten en 36 personen aan de focusgroepen gericht op campings- en vakantieparken. Deelnemers waren onder andere werkzaam bij gemeenten (beleidsmedewerkers en BOA's), provincies (aanpak vakantieparken), maatschappelijke opvangorganisaties, de GGD, wijkteams, vakantieparken, een branchevereniging van vakantieparken en Stichting Barka. In een van de regio's namen ook twee voormalig bewoners van campings en vakantieparken deel. Ter voorbereiding op de dataverzameling werd een beknopte literatuurverkenning uitgevoerd en werden online gesprekken gevoerd met enkele deskundigen. Hieronder staan de overkoepelende resultaten beschreven van het onderzoek in de zes regio's. Daarbij worden ook enkele regio-specifieke kenmerken uitgelicht voor regio Holland Rijnland. Het onderzoek geeft een globaal beeld van de situatie in de zes regio's en gaat niet in op de specifieke situatie in de verschillende regiogemeenten binnen deze regio's. De citaten in dit hoofdstuk zijn afkomstig van professionals uit alle zes de regio's, dus niet uitsluitend uit regio Holland Rijnland.

4.1 ARBEIDSMIGRANTEN IN EEN SITUATIE VAN DAK- OF THUISLOOSHEID

4.1.1 ZICHT OP HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN IN DE ZES REGIO'S

In alle zes regio's werd op basis van het kwalitatieve onderzoek niet duidelijk wat de precieze omvang is van de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten. Geen van de zes regio's heeft hier goed zicht op of kan hier een reële inschatting van maken. Dit komt onder andere doordat de kennis over de groep arbeidsmigranten en het gemeentelijk beleid met betrekking tot arbeidsmigranten versnipperd zijn over verschillende afdelingen en beleidsterreinen, zowel binnen de gemeenten als daarbuiten. Ook schrijven veel arbeidsmigranten zich niet in bij de gemeente.

'Formeel zijn ze niet eens in Nederland, terwijl ze er wel zijn. [...] Als ik een kind geboren zie worden en beide ouders niet in de BRP staan ingeschreven, dan wordt het kind niet ingeschreven. Dat kind valt volledig buiten beeld. Zo hebben we veel spookburgers, spookarbeiders, die overal buiten vallen.'

(medewerker aanpak vakantieparken bij een provincie)

Er zijn geen officiële cijfers, maar de betrokken professionals in de zes regio's zien dat het aantal arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid de afgelopen jaren fors is toegenomen.

De mate waarin gemeenten in de zes regio's moeite doen om zicht te krijgen op arbeidsmigranten in een kwetsbare situatie loopt sterk uiteen. Sommige gemeenten hebben een actieve en outreachende aanpak. Zij doen bijvoorbeeld onderzoek bij bedrijven die ervan verdacht worden dat zij niet goed omgaan met hun werknemers. Andere gemeenten handelen voornamelijk reactief. Zij doen pas onderzoek wanneer er meldingen binnenkomen over de zorgelijke leefsituaties van arbeidsmigranten bij de gemeente zelf of bij het meldpunt 'Meld Misdaad Anoniem'. In regio Holland Rijnland heeft vooral outreachend werk steeds meer dak- en thuisloze arbeidsmigranten in beeld die problemen hebben op meerdere levensgebieden.

Bij controles treffen ambtenaren in de zes regio's geregeld mensen aan die niet staan ingeschreven en dus illegaal wonen.

'Vijf locaties, ongeveer vijftig arbeidsmigranten aangetroffen en slechts één persoon was geregistreerd. Ze hadden geen huurovereenkomst. Ze hadden niks.'

(beleidsadviseur arbeidsmigranten gemeente)

Desondanks handhaven gemeenten in de zes regio's lang niet altijd, vanwege capaciteitsproblemen, het ontbreken van alternatieve huisvesting en angst voor extra zorgvragen en administratieve lasten. Volgens betrokken professionals wordt daarom veel gedoogd en weggekeken. Bij een deel van de gemeenten in de zes regio's is er weinig politiek draagvlak om tot oplossingen te komen. In regio Holland Rijnland zijn er initiatieven vanuit de gemeenten om meer zicht te krijgen op de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten, bijvoorbeeld door gesprekken te voeren met uitzendbureaus over huisvesting van hun werknemers.

Aan de andere kant zien betrokken professionals dat arbeidsmigranten soms zelf bang zijn om in beeld te komen bij gemeenten uit angst voor negatieve gevolgen. Het komt voor dat arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid bezoek krijgen van ambtenaren en de dag daarop hun woonruimte hebben verlaten.

'Zij willen niet in beeld zijn en proberen dit zo veel mogelijk te voorkomen. Hier worden verschillende redenen voor genoemd: ze zijn op de vlucht voor iets of willen absoluut niks te maken hebben met de overheid. Het vermoeden is dat de kinderen ook moeten werken, en dat zij uitgebuit worden.'

(beleidsadviseur arbeidsmigranten gemeente)

Professionals zien ook vaak dat werkgevers arbeidsmigranten verplaatsen op het moment dat de gemeente hen in beeld krijgt. Op deze manier worden zij bewust onder de radar gehouden.

4.1.2 PROFIELKENMERKEN VAN DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN

Volgens betrokken professionals in de zes regio's zijn de meeste dak- en thuisloze arbeidsmigranten man; een aanzienlijk kleiner percentage is vrouw. De situatie van vrouwelijke arbeidsmigranten in leefsituaties van dak- en thuisloosheid is volgens de professionals extra kwetsbaar: zij krijgen regelmatig te maken met seksueel misbruik, geweld en uitbuiting.

'Een jonge vrouw koos voor het slapen in een auto, zij wilde niet terug naar Polen, zij wilde niet naar de winteropvang. Ze was gefixeerd op het idee dat ze een nieuwe baan zou vinden. Het verblijf in de auto was iets 'van haar', haar eigen spulletjes. Ze wilde dat niet loslaten. Ze werd misbruikt door mannen. Jonge vrouwen zijn vooral kwetsbaar omdat ze niet zo ervaren zijn. Mannen kunnen hen gemakkelijk manipuleren.'

(medewerker Stichting Barka)

De meeste arbeidsmigranten in de zes regio's verblijven zonder partner en kinderen in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid, maar er zijn ook arbeidsmigranten die met hun partner en/of kinderen in een situatie van dak- of thuisloosheid verblijven. De leeftijden van dak- en thuisloze arbeidsmigranten lopen uiteen. In meerdere regio's wordt een sterke toename van het aantal jonge dak- en thuisloze arbeidsmigranten gezien. De groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten in de zes regio's bestaat voornamelijk uit mensen uit Midden- en Oost-Europa, waarbij Polen, Bulgaren en Roemenen de grootste groepen vormen. Er zijn volgens de betrokken professionals niet veel dak- of thuisloze arbeidsmigranten die uit landen buiten Europa komen. De meeste dak- en thuisloze arbeidsmigranten die werken, verrichten laag of ongeschoold werk. In regio Holland Rijnland zijn veel arbeidsmigranten werkzaam in de bollenteelt, tuinbouw, de kassen of op bloemenveilingen. Bij arbeidsmigranten die in beeld komen bij organisaties spelen naast problemen met huisvesting ook problemen op andere gebieden, zoals financiën en lichamelijke en geestelijke gezondheid. Ook hun rechtsbescherming staat onder druk: de professionals vermoeden dat arbeidsmigranten vaak

bewust worden geselecteerd op het niet machtig zijn van de Nederlandse of Engelse taal, zodat zij niet goed weten waar zij recht op hebben. Dit maakt het gemakkelijker om hen uit te buiten. Professionals zien ook dat een deel van de arbeidsmigranten slachtoffer is van mensenhandel.

4.1.3 LEEFSITUATIES VAN DAK- EN THUISLOZE ARBEIDSMIGRANTEN

De leefsituaties waarin dak- en thuisloze arbeidsmigranten zich bevinden, zijn volgens de professionals in de zes regio's divers. Een deel van de dak- en thuisloze arbeidsmigranten verblijft in de openbare ruimte, zoals op straat, in de natuur, of in een parkeergarage. Een klein deel verblijft in een opvang voor dakloze mensen. In de winter verblijven zij vaak in de winternoodopvang, waar ze gratis kunnen verblijven als de koudweerregeling van kracht is. Professionals in de zes regio's zien dat sommige werkgevers deze noodopvang benutten als huisvesting gedurende de winterperiode. Zij zetten arbeidsmigranten daar soms met busjes af. Wanneer er geen koudweerregeling van kracht is, krijgen dakloze arbeidsmigranten in de zes regio's vaak geen toegang tot de opvang voor dakloze mensen. Zij worden vaak als 'niet rechthebbend' gezien, wat volgens de betrokken professionals lang niet altijd terecht is.

'Ik hoor vaak de vraag van de gemeente: zijn ze hier vijf jaar of langer? Dat is vaak de eerste vraag. Dat betekent niet dat ze geen rechten hebben. Ook als ze hier drie jaar zijn, kunnen ze al rechten hebben. We moeten bewijzen dat ze hier hebben gewerkt, belasting hebben betaald en een zorgverzekering hebben. Ik probeer alles om dit te bewijzen.'

(medewerker Stichting Barka)

Arbeidsmigranten in de zes regio's verblijven ook in andere leefsituaties van dak- en thuisloosheid, zoals bij vrienden, familie of derden en in niet-conventionele woonruimten vanwege gebrek aan passende huisvesting. Geschat wordt dat de grootste groep arbeidsmigranten in een niet-conventionele woonruimte verblijft. Soms is dat een auto of de werkplek van de arbeidsmigranten, maar het vaakst is dit volgens betrokken professionals een woonruimte die wordt aangeboden door de werkgever, vaak tegen zeer hoge kosten. Professionals uit de zes regio's geven aan dat de huisvesting van arbeidsmigranten voor werkgevers een zeer lonend verdienmodel is. Geregeld worden arbeidsmigranten gehuisvest op campings en vakantieparken. Ook worden arbeidsmigranten door de werkgever ondergebracht in wooncomplexen, particulier verhuurde huizen en hotels die specifiek worden gebruikt voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

Omdat wonen en werken doorgaans aan elkaar gekoppeld zijn, zijn arbeidsmigranten sterk afhankelijk van hun werkgever: het verlies van werk leidt tot verlies van huisvesting. Veel arbeidsmigranten hebben dus geen woonzekerheid. Zij zijn vaak gedwongen om genoeg te nemen met gebrekkige huisvesting: ze hebben geen alternatief en weten dat ze het risico lopen om hun baan en daarmee hun woonruimte te verliezen als ze hiertegen in protest komen. Betrokken professionals zien dat werkgevers vaak bewust gebruikmaken van de kwetsbare positie van arbeidsmigranten. Zij rekenen hoge tarieven voor huisvesting van vaak zeer lage kwaliteit, wat hen veel geld oplevert. De door werkgevers verstrekte woonruimte is vaak in slechte staat en overbewoond. Niet zelden moeten arbeidsmigranten hun bed delen met anderen: de bedden worden vaak afwisselend gebruikt door mensen die overdag werken en mensen die 's nachts werken. Ook delen sommige werkgevers boetes uit aan arbeidsmigranten als de woonruimte niet goed genoeg is opgeruimd, bijvoorbeeld als hun bed niet is opgemaakt en hun schoenen niet tegen de muur staan.

'Wij zagen bij de illegale kamerverhuur dat er een afhankelijkheidsrelatie is. Je kan niet klagen tegen je huisbaas want dat is ook je werkgever en dan verlies je misschien je baan. Het zijn slechte kamers, met slechte isolatie en waar schimmels zijn. Het is geen goede huisvesting. Enkele bedrijven doen het wel goed, maar het merendeel werkt met arbeidsbureaus. Ook wordt soms de huur ineens verhoogd met 200 euro, zonder dat dit mag.'

(medewerker maatschappelijke opvang)

Arbeidsmigranten zijn vaak niet goed op de hoogte van hun rechten en plichten. Gemeenten in de zes regio's voeren vaak geen actief beleid om hen hierover te informeren en ook werkgevers doen dit (al dan

niet bewust) vaak niet. Hierdoor krijgen arbeidsmigranten geen toegang tot belangrijke voorzieningen in Nederland, zoals uitkeringen, toeslagen en het kunnen inschrijven voor een woning. In regio Holland Rijnland bieden de maatschappelijke opvang en het wijkteam ondersteuning bij het aanvragen van een briefadres. Ook stichting Barka ondersteunt dak- en thuisloze arbeidsmigranten in Nederland hierbij.

'Het grootste probleem is huisvesting. Uitzendbureaus beloven goed werk en een goed salaris voor 40 uur per week, maar het is in de praktijk niet zo. [...] Ze belanden daardoor op straat. Ze hebben geen zorgverzekering en geen recht op opvang. Het is ook moeilijk om een briefadres te krijgen voor ze, want ze verblijven vaak nog te kort in Nederland. Het is een groot probleem op dit moment om iets te kunnen regelen voor deze mensen.'

(medewerker Stichting Barka)

De betrokken professionals in de zes regio's zien dat arbeidsmigranten die samen met hun kinderen in een situatie van dak- of thuisloosheid verblijven voornamelijk verblijven bij vrienden, familie of derden en in niet-conventionele woonruimten. Ook voor de kinderen heeft het gebrek aan toegang tot voorzieningen negatieve gevolgen.

'De kinderen hebben geen burgerservicenummer en daardoor lopen ze voorzieningen mis. Ze hebben geen adres, ze wonen in bij iemand die niet wil dat ze zich inschrijven. De gemeente wil geen briefadres verschaffen. De kinderen zijn heel beperkt, doordat ze niet mee kunnen doen met de rest. Doordat de huisvesting niet op een goede manier kan worden geregeld, lopen de kinderen heel veel mis.'

(beleidsadviseur informatiepunt arbeidsmigranten)

4.2 MENSEN DIE NOODGEDWONGEN VERBLIJVEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

4.2.1 ZICHT OP HET AANTAL MENSEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN IN DE ZES REGIO'S

Uit de focusgroepen blijkt dat geen van de zes regio's goed zicht heeft op of een reële inschatting kan maken van het aantal mensen dat noodgedwongen verblijft op campings en vakantieparken. Net als bij dak- en thuisloze arbeidsmigranten komt dat doordat veel mensen zich niet kunnen of willen inschrijven bij de gemeente en doordat het beleid en de uitvoeringspraktijk op dit terrein versnipperd zijn over verschillende gemeentelijke afdelingen en beleidsterreinen. Zo werken de afdelingen handhaving en sociaal domein bijvoorbeeld vaak niet met elkaar samen rondom dit thema, mede doordat gemeenten hier lang niet altijd prioriteit aan geven. Ook is de samenwerking met zorgorganisaties beperkt.

'Het is vooral belangrijk om met alle domeinen aan tafel te zitten, anders krijg je nooit het hele beeld. [...] Het bij elkaar brengen van al die verschillende domeinen vanuit de gemeente is al een uitdaging. Vanuit het zorgdomein is er inderdaad weinig zicht op, maar als je met veiligheid gaat praten hebben ze vaak wel een beetje een beeld, of de afdeling die verantwoordelijk is voor de BRP-inschrijvingen. Het bij elkaar brengen, daar win je het mee. Het is echt een integrale aanpak, problematieken op vakantieparken zijn echt heel divers, die kun je nooit vanuit één domein oppakken.'

(projectleider aanpak vakantieparken bij een provincie)

Betrokken professionals uit de zes regio's vinden dat gemeenten en camping- en vakantieparkeigenaren te weinig samenwerken bij het in beeld brengen van mensen die noodgedwongen op campings en vakantieparken verblijven. Gemeenten geven aan dat eigenaren van campings en vakantieparken vaak terughoudend zijn in het verschaffen van informatie over deze mensen.

'Ze associëren een dakloze met problemen en zeggen: "Wij hebben hier geen problemen." Maar als je dan doorvraagt blijken er wel degelijk daklozen op de camping te zitten. Ze willen geen aandacht daarvoor.'

(medewerker gemeente)

Om meer zicht te krijgen op de groep mensen die noodgedwongen verblijft op campings en vakantieparken zouden gemeenten volgens de betrokken professionals een meer actieve en outreachende aanpak moeten hanteren. De mate waarin dit gebeurt binnen de zes regio's loopt sterk uiteen. Veel gemeenten geven aan dat zij hiervoor onvoldoende capaciteit hebben en ook het ontbreken van alternatieve huisvesting maakt dat zij dit soort situaties vaak gedogen. Ook is de aanpak erg afhankelijk van de bestuurlijke standpunten van de gemeente. Vaak grijpen gemeenten alleen in na overlastmeldingen of wanneer duidelijk wordt dat er zorg nodig is.

'Mensen met verslaving zorgen soms voor overlast en de huisvesting waar ze in wonen is vaak heel beroerd, niet brandveilig. Daar zit een volgend probleem: mensen zitten er vaak omdat ze nergens anders meer terecht kunnen. Als wij gaan handhaven dan is er geen vervangende woonruimte en moeten deze mensen naar de maatschappelijke opvang, en dat is ook een dilemma.'

(medewerker gemeente)

4.2.2 PROFIELKENMERKEN VAN MENSEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Volgens betrokken professionals in de zes regio's is de groep mensen die noodgedwongen op campings en vakantieparken verblijft heel divers. Het gaat om alleenstaande mannen, arbeidsmigranten, en om alleenstaande ouders (vaker moeders dan vaders), volledige gezinnen (ook van arbeidsmigranten), jongeren, en starters op de woningmarkt.

Aanleidingen voor noodgedwongen verblijf op campings en vakantieparken

Er zijn verschillende omstandigheden die ertoe kunnen leiden dat mensen noodgedwongen op campings en vakantieparken terecht komen. Volgens professionals uit de zes regio's raakte een deel van de mensen door persoonlijke omstandigheden hun huisvesting kwijt, bijvoorbeeld door schulden, een relatiebreuk, huiselijk geweld of de vondst van een wietplantage. Hieronder vallen ook dakloze gezinnen die zich niet durven melden bij de maatschappelijke opvang uit angst dat jeugdzorg hun kinderen bij hen wegneemt. Deze mensen hebben allen onvoldoende inschrijftijd om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning of komen bij woningcorporaties moeilijk aan een woning, bijvoorbeeld vanwege een verleden met hennepsteelt of overlast. In regio Holland Rijnland komt het ook voor dat gezinnen zich bij de maatschappelijke opvang melden en dat zij hen vanwege onvoldoende capaciteit in de opvang noodgedwongen plaatsten op campings en vakantieparken en in hotels.

'De intentie is vaak: ik verblijf daar even en als ik een huis gevonden heb ga ik daar weer weg. Maar in deze gemeente zijn de wachttijden tussen de zes en acht jaar voor een woning. Particuliere huur is voor veel mensen niet te doen, mensen zijn aangewezen op de sociale huurwoningen, urgentie is vaak niet bereikbaar. Gewoon scheiden is geen argument meer [voor urgentie] ook niet met kinderen.'

(professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken)

Daarnaast zijn er studenten of starters die geen passende huisvesting kunnen vinden, terwijl het wonen bij hun ouders voor hen niet meer houdbaar is. Zij staan nog niet lang genoeg ingeschreven bij woningcorporaties om voor een sociale huurwoning in aanmerking te komen. Particuliere huur en het kopen van een woning is voor hen te duur.

'Er is een jonge doelgroep, mensen die gek thuis worden. Die betalen 800 euro en dan heb je een stacaravan of chalet.'

(medewerker branchevereniging recreatieparken)

Voor arbeidsmigranten geldt volgens de professionals uit de zes regio's dat zij vaak door hun werkgever worden geplaatst op campings en vakantieparken. Professionals in een van de regio's geven aan dat er vakantieparken zijn waar honderden arbeidsmigranten verblijven. Arbeidsmigranten beschikken meestal niet over een huurcontract en verkeren daarmee permanent in grote onzekerheid over hun huisvesting. Zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk komt het vaak voor dat zij met meerdere mensen een te

kleine ruimte delen en dat de woonunits waarin zij verblijven in slechte staat zijn. De werkgevers vragen volgens de betrokken professionals desondanks exorbitant hoge bedragen voor deze woonruimten.

'Ik kwam erachter dat er 12 mensen in een huisje zaten, terwijl er maar 6 bedjes waren. Dus bedjes worden dubbel verdeeld.'

(medewerker aanpak vakantieparken bij een provincie)

Er wonen ook mensen op campings en vakantieparken die buiten het zicht van instanties willen blijven. Bijvoorbeeld vanwege persoonlijke problemen of schulden of omdat ze geen hulp of bemoeienis willen. Verblijf op een camping of vakantiepark lijkt daarmee een bewuste keuze, maar wordt door hen volgens de professionals vaak gezien als enige optie. Daarnaast verblijven er mensen op campings en vakantieparken die bewust buiten het zicht van instanties worden gehouden. Dit gaat om mensen die onder dwang op campings verblijven als gevolg van mensenhandel of uitbuiting (bijvoorbeeld gedwongen prostitutie). Volgens betrokken professionals uit de zes regio's is dit een zorgwekkende groep die steeds vaker in beeld komt. Naast deze groepen zijn er ook mensen die bewust kiezen voor het verblijf op een camping of vakantiepark om andere redenen dan gebrek aan passende huisvesting. De betrokken professionals zien dat ook zij vaak in de problemen komen wanneer zij zich niet kunnen inschrijven en geen gebruik meer kunnen maken van allerlei voorzieningen.

'Heel veel mensen wonen ook al heel lang op een vakantiepark, die zijn misschien wel thuisloos omdat ze op een campingpark hebben besloten te wonen, die hebben ook hun problematiek. Maar wonen daar wel het fijnst. Beetje prikkelvrij, buiten.'

(projectleider aanpak vakantieparken bij een provincie)

Op campings en vakantieparken verblijven ook mensen die zich bezighouden met criminele activiteiten en op deze manier onder de radar kunnen blijven. Deze groep mensen valt alleen onder de ETHOS-Light classificatie indien er ook sprake is van een gebrek aan passende huisvesting en deze mensen dus nergens anders terecht zouden kunnen.

4.2.3 LEEFSITUATIES VAN MENSEN DIE VERBLIJVEN OP CAMPINGS EN VAKANTIEPARKEN

Mensen die noodgedwongen wonen op campings en vakantieparken verblijven volgens professionals in de zes regio's in verschillende niet-conventionele woonruimten, zoals (sta)caravans, busjes en vakantiehuizen. De kwaliteit van deze woonruimten varieert sterk. Sommige bewoners wonen in relatief goede chalets, maar veel mensen verblijven in verwaarloosde caravans of huisjes die niet geschikt zijn voor permanent verblijf.

'Er zijn hele mooie huisjes waarbij je denkt daar wil ik ook wel verblijven, maar er zijn ook caravans waarbij de achterwand van het toilet ontbrak. Het varieert van incomplete woningen tot mooie paleisjes. Er wonen ook vaker kinderen in caravans en vakantiehuizen van slechte kwaliteit.'

(professional welzijnswerk, actief op campings en vakantieparken)

De professionals uit de zes regio's geven aan dat de woonruimten soms in zo'n slechte staat zijn dat ze niet over basisvoorzieningen zoals stromend water, elektriciteit en/of verwarming beschikken. Professionals zien dat deze slechte omstandigheden een negatief effect hebben op de fysieke en mentale gezondheid van de bewoners. In het bijzonder bij gezinnen met kinderen vinden zij dit zeer zorgelijk.

'Mensen wonen in een caravan maar hebben geen uitweg, die caravan is niet geschikt voor bewoning, bij wijze van spreken zak je zo door de vloer heen. Daar wonen mensen met een grote rugzak, die ook ziek zijn soms. Het is niet uit te leggen dat je mensen daar laat wonen. Soms kun je niet anders, maar het is de vraag of je dat moet willen.'

(medewerker gemeente)

De mogelijkheden voor inschrijving op het adres waar mensen verblijven, zijn vaak beperkt. Het is wettelijk vastgelegd in de Wet Basisregistratie Personen (BRP) dat gemeenten verplicht zijn om mensen in te schrijven op het adres waar zij daadwerkelijk verblijven, maar tegelijkertijd is permanent wonen op een camping of vakantiepark in strijd met het bestemmingsplan. Bovendien staan veel campings en vakantieparken inschrijving niet toe. De regels omtrent wonen en inschrijven op campings en vakantieparken lopen sterk uiteen bij de gemeenten in de zes regio's. Niet kunnen inschrijven belemmert de toegang tot zorg, onderwijs en sociale voorzieningen, zoals het kunnen ontvangen van uitkeringen of toeslagen. Ook hebben veel bewoners geen huurcontract, waardoor zij voortdurend in woononzekerheid verkeren. De betrokken professionals zien dat dit zorgt voor veel stress bij deze bewoners. Zij hebben het gevoel dat zij niet worden gezien door de gemeente.

'Het briefadres is een groot probleem. Wij zijn meerdere keren naar de centrumgemeente geweest voor een briefadres, die zeiden: "Ga maar naar de gemeente waarin de camping ligt." Die gemeente zei: "Laat zien dat je daar kunt blijven voor langere tijd." De camping wilde dat niet uit angst voor handhaving. De centrumgemeente zei: "Zolang je geen drugs of drank gebruikt doen we niks voor je." Op den duur ben ik teruggegaan en heb ik gezegd dat we onder een brug verbleven. Pas toen kregen we een briefadres.'

(oud bewoner vakantiepark)

5

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

5 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Dit rapport beschrijft de resultaten van de ETHOS-telling in regio Holland Rijnland. Dit hoofdstuk vat de resultaten samen, geeft de belangrijkste conclusies weer en blikt terug op de telling.

5.1 SAMENVATTING

5.1.1 EERSTE TELLING AAN DE HAND VAN DE ETHOS-LIGHT DEFINITIE IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

Deze telling brengt dak- en thuisloosheid in regio Holland Rijnland in beeld. Daarbij is gebruik gemaakt van een nieuwe telmethode en een voor Nederland nieuwe definitie: ETHOS-Light. Het gaat hier om een daadwerkelijke telling van dak- en thuisloze personen. Voor het eerst zijn in deze regio ook kinderen, mensen ouder dan 65 jaar, mensen zonder verblijfspapieren en mensen in een grote verscheidenheid aan levenssituaties van dak- en thuisloosheid meegeteld. De telling geeft inzicht in het aantal dak- en thuisloze personen in de regio, de grote diversiteit aan levenssituaties van deze mensen en hun profielkenmerken. Uit de resultaten blijkt dat het betrekken van organisaties die zich niet specifiek richten op dak- en thuisloosheid van cruciaal belang is om zicht te krijgen op alle dak- en thuisloze personen. Ongeveer de helft van de getelde personen kwam namelijk via deze organisaties in beeld.

5.1.2 HET AANTAL DAK- EN THUISLOZE MENSEN IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

Dak- en thuisloosheid is in dit onderzoek gedefinieerd aan de hand van de ETHOS-Light classificatie, een internationaal gevalideerde definitie voor het meten van dak- en thuisloosheid. 54 organisaties telden op 11 april in Holland Rijnland in totaal 1.175 dak- en thuisloze personen, waarvan 924 volwassenen en 251 kinderen. ETHOS-Light deelt dak- en thuisloosheid op in zes verschillende categorieën (zie Tabel 22), waaraan de onderzoekers in navolging van het onderzoeksteam van Katholieke Universiteit Leuven een zevende categorie toevoegden, namelijk personen die uit huis gezet dreigen te worden binnen een maand na de teldag terwijl zij geen passende woonoplossing hebben.

Tabel 22. Verblijfsituatie van dak- en thuisloze personen op 11 april 2024

	Totaal getelde personen		1.175	
	Aantal volwassenen	%	Aantal kinderen	%
1. In de openbare ruimte	58	6%	-	-
2. In noodopvang voor dakloze mensen	70	8%	<10	<4%
3. In tijdelijke opvang voor dakloze mensen	175	19%	77	31%
4. In een instelling	110	12%	19	8%
5. In niet-conventionele woonruimte	93	10%	20	8%
6. Bij familie/vrienden/derden	327	35%	101	40%
+ Dreigende huisuitzetting	71	8%	31	12%
Verblijfsituatie onbekend op teldag, dak- of thuisloosheid bevestigd	20	2%	<10	<4%
Totaal	924	100%	251	100%

*Door afronding tellen de percentages op tot 99% in plaats van 100%

De telling brengt een grote diversiteit aan levenssituaties in beeld. Er verbleven 58 volwassenen in de openbare ruimte. Er werden geen kinderen in de openbare ruimte geteld. Er verbleven 70 volwassenen en minder dan 10 kinderen in de noodopvang. 175 volwassenen en 77 kinderen verbleven in tijdelijke opvang voor dakloze mensen. 110 volwassenen en 19 kinderen verbleven langer dan nodig in een instelling vanwege gebrek aan een woonoplossing of moesten binnen een maand na de teldag een instelling verlaten zonder dat zij een woonoplossing hadden. 93 volwassenen en 20 kinderen verbleven in niet-conventionele woonruimten zoals een auto, stacaravan, of vakantiewoning zonder rechtsgeldig contract. 71 volwassenen en 31 kinderen verbleven tijdelijk bij familie, vrienden of derden. Verder verbleven er 20 volwassenen en 10 kinderen in een woning met een dreigende huisuitzetting.

De telling laat zien dat dak- en thuisloosheid overal voorkomt. In elk van de 13 deelnemende gemeenten werden mensen getroffen door dak- en thuisloosheid. Er werden in Leiden 446 volwassenen geteld, 89 volwassenen in Alphen aan den Rijn, 49 volwassenen in Katwijk, 46 volwassenen in Noordwijk, 46 volwassenen in Oegstgeest, 27 volwassenen in Teylingen, 21 volwassenen in Kaag en Braassem, 20 volwassenen in Voorschoten, 17 volwassenen in Leiderdorp, 17 volwassenen in Nieuwkoop en 13 volwassenen in Hillegom. In Lisse en Zoeterwoude werden minder dan 10 dak- en thuisloze volwassenen geteld. Ook zijn in bijna alle gemeenten dak- en thuisloze kinderen geteld. Er werden 91 kinderen geteld in Leiden, 29 kinderen in Alphen aan den Rijn, 28 kinderen in Kaag en Braassem, 25 kinderen in Katwijk, 13 kinderen in Voorschoten, 10 kinderen in Nieuwkoop en 10 kinderen in Oegstgeest. In Hillegom, Leiderdorp, Lisse en Teylingen zijn er minder dan 10 kinderen geteld en in Zoeterwoude en Noordwijk werden geen dak- of thuisloze kinderen geteld.

Of het totale aantal getelde personen hoger of lager is dan verwacht valt niet goed te zeggen. Het aantal dak- en thuisloze personen in deze regio is nog niet eerder op deze manier in kaart gebracht. Bestaande cijfers, zoals de schattingen van het CBS en de cijfers van de Gemeentelijke Monitoring Sociaal Domein, geven weinig tot geen inzicht in het aantal dak- en thuisloze personen op gemeentelijk en regionaal niveau. De door ons uitgevoerde telling is daarom in feite een nulmeting voor de regio en moet worden gezien als ondergrens, omdat ook met deze methode niet iedereen in beeld komt.

5.1.3 PROFIELKENMERKEN VAN DE GETELDE DAK- EN THUISLOZE MENSEN

De telling laat zien dat de groep dak- en thuisloze mensen in regio Holland Rijnland heel divers is. 72 procent van de getelde dak- en thuisloze volwassenen in de regio was man, 27 procent was vrouw. Daarnaast werd bij minder dan 10 personen de genderidentiteit anders gedefinieerd of was deze onbekend. 21 procent van de personen was minderjarig, 79 procent was meerderjarig. Het percentage jongeren (18-27 jaar) was 39 procent. 65 procent van de mensen had de Nederlandse nationaliteit. Daarnaast was 6 procent EU-burger en had 10 procent de nationaliteit van een land buiten de EU. 69 procent was alleenstaand zonder kinderen, 10 procent was alleenstaand met kinderen en 5 procent had een partner en kinderen. 40 procent was korter dan een jaar dak- of thuisloos en 21 procent twee jaar of langer. 39 procent van de getelde personen ontving een inkomen uit een uitkering, 21 procent had inkomen uit werk, 11 procent had geen enkel inkomen. Bij 33 procent was er een vermoeden van een verslaving en bij 43 procent was er sprake van een vermoeden van psychische/psychiatrische problematiek. De verblijfsituaties van de getelde dak- en thuisloze mensen blijken niet statisch: een deel van de getelde dak- en thuisloze mensen verbleef in de twee weken voorafgaand aan de telling in verschillende levenssituaties van dak- en thuisloosheid.

5.2 CONCLUSIES

Met vertegenwoordigers van de betrokken organisaties en medewerkers van de deelnemende gemeenten reflecteerden we op de belangrijkste resultaten van de telling. Op basis van de verzamelde gegevens en de reflecties daarop lichten we enkele conclusies uit¹².

5.2.1 VEEL VROUWEN ZIJN DAK- OF THUISLOOS

Er zijn veel dak- en thuisloze vrouwen geteld: 253 vrouwen verbleven in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid. Dit is 27% van de getelde volwassen personen. Dit percentage is hoger dan percentages die uit bestaande cijfers naar voren komen. Dak- en thuisloze vrouwen verbleven met name bij familie, vrienden of derden (45%), in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (26%) en in een woning met dreigende huisuitzetting (11%). Ook werden er vrouwen in de openbare ruimte geteld (<4%). De meeste alleenstaande dak- en thuisloze ouders waren vrouw (75%). Daarnaast waren op de teldag minder dan 10 dak- en thuisloze vrouwen zwanger (<4%).

5.2.2 DAK EN THUISLOOSHEID TREFT EEN GROOT AANTAL KINDEREN EN JONGEREN

De tellingen laten zien dat dak- en thuisloosheid veel kinderen en jongeren treft. 39% van de getelde dak- en thuisloze personen was jonger dan 28 jaar. Op twee gemeenten na, werden in alle gemeenten in de regio kinderen geteld in een situatie van dak- en thuisloosheid. In totaal zijn er 251 dak- en thuisloze kinderen geteld. Deze kinderen verbleven meestal samen met één of meerdere ouders. Minder dan tien kinderen (<4%) verbleven zonder een ouder in deze situatie. De meeste kinderen verbleven bij familie, vrienden of derden (40%). 31% van de kinderen verbleef in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (meestal een gezinsopvang) en 8% van de kinderen verbleef in niet-conventionele woonruimten, zoals een stacaravan of een vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract. Dak- en thuisloosheid treft kinderen ook indirect: 355 kinderen waren niet zelf dak- of thuisloos, maar hadden wel een ouder die dak- of thuisloos was (meestal hun vader). Daarnaast waren er 212 jongeren (18-27 jaar) dak- of thuisloos. Zij vormden ongeveer een vijfde van de getelde dak- en thuisloze personen (18%). Jongeren waren meestal alleenstaand zonder kinderen (72%) en verbleven vooral bij familie, vrienden of derden (43%) of in de tijdelijke opvang voor dakloze mensen (23%).

5.2.3 ARBEIDSMIGRANTEN OP STRAAT VORMEN HET TOPJE VAN DE IJSBERG

Dakloze arbeidsmigranten vormen in het straatbeeld een duidelijk zichtbare groep. 31% van de mensen die op straat verbleven, was EU-burger met een niet-Nederlandse nationaliteit. Volgens betrokken professionals is het overgrote deel van deze mensen (voormalig) arbeidsmigrant. Zij geven aan dat arbeidsmigranten die in de openbare ruimte verblijven over het algemeen goed in beeld zijn gekomen met de telling. Buiten de winterperiode verblijven dakloze EU-burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit zelden in de opvang, omdat zij daar meestal niet worden toegelaten. De betrokken professionals geven aan dat arbeidsmigranten wegens gebrek aan passende huisvesting vaak verblijven in niet-conventionele woonruimten - zoals een stacaravan op een vakantiepark - of bij familie, vrienden of derden. Bij deze telling werd opnieuw duidelijk dat het bijzonder moeilijk is om zicht te krijgen op de groep dak- en thuisloze arbeidsmigranten in deze leefsituaties. Bij gemeenten en andere telorganisaties zijn zij vaak zeer beperkt in beeld. De professionals die deelnamen aan de telling en aan het kwalitatieve onderzoek vermoeden dat het werkelijke aantal arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zeer groot is.

5.2.4 VEEL MENSEN VERBLIJVEN NOODGEDWONGEN IN NIET-CONVENTIONELE WOONRUIMTEN

In elk van de gemeenten in regio Holland Rijnland werden er volwassenen geteld die in niet-conventionele woonruimten verbleven vanwege een gebrek aan passende huisvesting. In totaal betrof dit 93 volwassenen (10%). Zij verbleven bijvoorbeeld in een auto, stacaravan of vakantiewoning zonder rechtsgeldig huurcontract. Ook kinderen verbleven noodgedwongen op plekken die niet geschikt zijn voor bewoning: in totaal zijn er 20 kinderen in niet-conventionele woonruimten geteld. Volgens professionals in de regio verblijven veel meer dak- en thuisloze mensen noodgedwongen op campings, vakantieparken en in hotels dan uit deze telling naar voren komt. Gemeenten en andere organisaties die bij de telling betrokken zijn hebben hen niet altijd goed in beeld.

5.2.5 RUIM EEN OP DE VIJF GETELDE VOLWASSENEN IS LANGDURIG DAK- OF THUISLOOS

Veel dak- en thuisloze mensen verkeren al een heel lange tijd in een precare woonsituatie. Uit de telling blijkt dat 196 mensen twee jaar of langer dak- en thuisloos waren. Dit is ruim een vijfde (21%) van de getelde volwassenen. Mensen die twee jaar of langer dak- of thuisloos waren, verbleven meestal bij familie, vrienden of derden (42%) of in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen (18%). Ruim drie kwart van de personen was man (79%) en 7% leefde met één of meerdere kinderen in een situatie van dak- en thuisloosheid. Ook veel jongeren verbleven langdurig in een situatie van dak- of thuisloosheid: bijna een vijfde van deze groep was tussen de 18 en 27 jaar oud (19%). Daarnaast had bijna drie kwart van de mensen die langdurig dak- of thuisloos waren de Nederlandse nationaliteit (70%), en had 14% de nationaliteit van een land buiten de EU.

5.2.6 HET ORGANISEREN VAN EEN ETHOS-TELLING LEVERT VEEL OP

Uit de resultaten van deze telling blijkt dat het betrekken van een breed scala aan organisaties van cruciaal belang is om zicht te krijgen op de problematiek van dak- en thuisloosheid. Het draagvlak voor de telling onder de organisaties in de regio was groot: vele organisaties namen actief deel aan de startdag en de informatiesessies. In totaal was er gedurende het proces contact met meer dan 300 verschillende professionals bij 54 organisaties die direct of indirect met het thema dak- en thuisloosheid betrokken zijn. Organisaties die zich niet specifiek richten op dak- en thuisloze mensen brachten ongeveer de helft van de getelde personen in beeld. Naast zicht op aantallen en profielkenmerken leidde de telling tot grotere betrokkenheid van deze organisaties bij de problematiek van dak- en thuisloosheid en tot bewustwording van de grote verscheidenheid aan leefsituaties. Daarnaast resulteerde de gezamenlijke organisatie van de telling tot versterking van de samenwerking tussen deelnemende organisaties.

5.3 TERUGBLIK OP DE ETHOS-TELLING IN REGIO HOLLAND RIJNLAND

In 2023 vond de ETHOS-telling voor het eerst plaats in twee regio's in Noordoost-Brabant. Deze telling was een pilot om te onderzoeken welke groepen dak- en thuisloze mensen in beeld komen met de ETHOS-telling en wat het draagvlak is voor het uitvoeren van zo'n telling in Nederland. Deze tweede telronde in 2024 waar regio Holland Rijnland aan deelnam laat opnieuw zien dat de telling een geschikte methode is om dak- en thuisloosheid in Nederland in kaart te brengen. Daarmee zijn we de pilotfase voorbij.

Consistente resultaten

De resultaten van de twee telrondes geven een consistent beeld van dak- en thuisloosheid. De tellingen laten zien dat de groep dak- en thuisloze mensen in alle deelnemende regio's zeer divers is. Het stereotype beeld van dak- en thuisloosheid is dat van de klassieke groep dak- en thuisloze mensen, die voornamelijk bestaat uit alleenstaande mannen van middelbare leeftijd met psychische en verslavingsproblematiek. De resultaten van beide telrondes halen dit beeld onderuit. We zien een grote diversiteit van dak- en thuisloze personen en we zien veel verschillende leefsituaties van dak- en thuisloosheid.

¹² De conclusies in deze rapportage komen grotendeels overeen met de conclusies die beschreven staan in de onderzoeksrapportages van de andere vijf regio's die deelnamen aan de ETHOS-telling in 2024.

Veel draagvlak voor de telling

De betrouwbaarheid van de resultaten hangt sterk af van de mate waarin relevante stakeholders zoals gemeenten, zorginstanties en maatschappelijke organisaties bereid zijn om aan de telling mee te werken en de methode onderschrijven. In regio Holland Rijnland was er veel draagvlak voor de telling: in grote lijnen waren alle relevante organisaties bereid om aan de telling deel te nemen. Deze organisaties lieten bovendien een grote betrokkenheid bij de telling zien. In totaal telden 54 organisaties mee.

Veel groepen goed in beeld

Samen met medewerkers van de betrokken gemeenten en andere telorganisaties in regio Holland Rijnland reflecteerden we op de vraag of de resultaten van de telling de situatie in hun regio goed weergeven. De betrokkenen geven aan dat dit in grote lijnen het geval is. Zij onderstrepen dat de ETHOS-telling veel groepen in beeld brengt die niet in andere cijfers voorkomen. Op basis van de resultaten uit ronde 1 en ronde 2 concluderen we daarom dat de ETHOS-telling beter zicht geeft op dak- en thuisloosheid dan voorheen mogelijk was.

Op enkele groepen is onvoldoende zicht

Net als bij de eerste telronde zijn een aantal specifieke groepen niet volledig in beeld gebracht. Daarbij gaat het om dak- en thuisloze arbeidsmigranten, personen die noodgedwongen verblijven op campings en vakantieparken en personen die vanwege gebrek aan een passend alternatief verblijven in anti-kraakwoningen. In deze tweede ronde van de ETHOS-telling hebben de deelnemende organisaties extra ingezet op het in kaart brengen van deze groepen. Hierdoor zijn deze groepen bij deze ronde iets beter in beeld gekomen. Op basis van de gesprekken met professionals in regio Holland Rijnland kunnen we echter concluderen dat de genoemde groepen ook deze ronde niet volledig in beeld zijn gebracht. Dit komt voornamelijk doordat deze groepen niet in contact staan met de organisaties die deelnemen aan de telling. Redenen hiervoor kunnen zijn dat zij niet goed weten waar zij terecht kunnen, of dat zij contact met instanties bewust uit de weg gaan. In het geval van arbeidsmigranten in een leefsituatie van dak- of thuisloosheid zien we ook dat mensen bewust onder de radar worden gehouden door uitzendbureaus.

Toenemend bewustzijn van eigen rol in aanpak dakloosheid

Tijdens de informatiesessies is veel gesproken over stereotype beelden van dak- en thuisloosheid. Ook kwam gedurende het onderzoeksproces regelmatig aan de orde dat zichtbare dakloosheid slechts het topje van de ijsberg is en dat een groot deel van de dak- en thuisloze mensen vaak buiten beeld blijft. Veel deelnemers gaven aan dat zij door deelname aan de informatiesessies en door hun bijdrage aan het onderzoek anders zijn gaan kijken naar dak- en thuisloosheid. Het bewustzijn dat dak- en thuisloosheid heel divers is nam door het onderzoek toe. Veel medewerkers van de betrokken organisaties waren zich voorheen niet bewust van het feit dat zij met dak- en thuisloze personen in contact staan. Door de telling groeide het besef dat de problematiek van dak- en thuisloosheid veel breder is dan vaak wordt gedacht en dat een veelheid aan partijen noodzakelijk is in het signaleren en aanpakken van dak- en thuisloosheid in de regio. Dit is belangrijk, omdat al deze partijen een rol kunnen spelen bij het oplossen van dak- en thuisloosheid.

6

BLIK OP DE TOEKOMST

6 BLIK OP DE TOEKOMST

6.1 VAN TELLEN NAAR OPLOSSEN

Voor effectief beleid is inzicht in het werkelijke aantal dak- en thuisloze mensen en hun profielkenmerken cruciaal. Met de resultaten van deze telling bieden we gemeenten in regio Holland Rijnland dit verdiepende inzicht. De regio kan de resultaten van de telling benutten bij het ontwikkelen van een aanpak gericht op het uitbannen van dakloosheid in 2030, de ambitie van het *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)*. De telling brengt bijvoorbeeld groepen in beeld die voorheen cijfermatig voor beleidsmakers onzichtbaar waren, geeft handvatten voor beleid en laat zien waar versterking van een preventieve aanpak nodig is. Dit doen gemeenten in samenspraak met belangrijke regionale partijen die ook betrokken waren bij de telling.

Samenwerking tussen regionale partijen versterkt

Door het gezamenlijk uitvoeren van deze telling is de samenwerking tussen de betrokken partijen versterkt. In totaal was er gedurende het proces contact met meer dan 300 verschillende professionals bij 54 organisaties die direct of indirect met het thema dak- en thuisloosheid betrokken zijn. Dit is een belangrijk resultaat van het onderzoeksproces. De diversiteit aan organisaties die deelnamen aan de telling laat zien dat het oplossen en voorkomen van dakloosheid vraagt om de inzet en samenwerking van een groot aantal partijen. De gemeenten uit de regio werkten al veel samen aan de aanpak van dak- en thuisloosheid en kunnen dat met de nieuwe inzichten nog gericht gaan doen. Zij kunnen daarbij voortborduren op de samenwerking die door de organisatie en uitvoering van de telling is ontstaan. In regio Meijerij en Bommelerwaard heeft een aantal gemeenten op basis van de resultaten van de telling in de eerste ronde al veel concrete stappen gezet om dak- en thuisloosheid aan te pakken (Wewerinke et al., 2023b).

Herhaling van de telling

De uitgevoerde telling is een belangrijke nulmeting. Effecten van nieuw beleid gebaseerd op deze telling zullen naar verwachting zichtbaar beginnen te worden na een periode van drie tot vier jaar. Een nieuwe telling kan dan een belangrijk middel zijn om na te gaan in hoeverre de getroffen maatregelen effectief zijn.

6.2 DERDE TELRONDE (2025)

Het is de ambitie van Hogeschool Utrecht en Kansfonds om in heel Nederland heldere, betrouwbare en vergelijkbare cijfers van dak- en thuisloosheid te verkrijgen. Het Nationaal Actieplan Dakloosheid zet in op het in kaart brengen van alle dak- en thuisloze mensen aan de hand van de ETHOS-Light definitie. Het afgelopen jaar zijn er vanuit de nationale politiek een aantal initiatieven genomen om de ETHOS-Light definitie leidend te maken in beleid en wettelijk vast te leggen als de geldende definitie van dak- en thuisloosheid (Beckerman & Westerveld, 2014). Daarnaast werd het zicht krijgen op de groep dak- en thuisloze mensen op regionaal niveau onderdeel van het 'Dashboard Aanpak Dakloosheid' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, waarmee de uitvoering van het Nationaal Actieplan Dakloosheid in iedere Maatschappelijke Opvangregio gemonitord wordt. De komende jaren werken wij in samenwerking met het Rijk en gemeenten verder aan een landelijke opschaling van de ETHOS-tellingen.

Op weg naar deze landelijke opschaling breiden we het aantal regio's dat deelneemt aan de ETHOS-tellingen opnieuw uit: in 2025 nemen maar liefst 9 regio's met in totaal 57 gemeenten deel aan de ETHOS-tellingen. Deze regio's zijn: Amsterdam-Amstelland, Den Haag, Den Helder, Eindhoven, IJssel-Vecht, Maastricht-Heuvelland, Maassluis-Vlaardingen-Schiedam, Valleiregio en Zaanstreek. De resultaten van de derde telronde verwachten we in oktober 2025. Voor de vierde telronde (2026) hebben 11 nieuwe regio's zich aangemeld. We zien bij alle regio's die willen deelnemen een sterke ambitie om dakloosheid goed in beeld te brengen en om de inzichten die voortkomen uit de ETHOS-telling te gebruiken voor het versterken van de regionale aanpak. Regio's die interesse hebben in het organiseren van een ETHOS-telling kunnen hiervoor contact opnemen met Kansfonds.

REFERENTIES

- Al Shamma, S., Van Straatten, B., Boersma, S., Rodenburg, S., Van der Laan, J., Van de Mheen, D. & Wolf, J. (2015). *Dakloze mensen in de vier grote steden: veranderingen in 2,5 jaar. Eindrapportage Coda-G4*. Rotterdam: Instituut voor Verslavingsonderzoek.
- Baptista, I., & Marlier, E. (2019). *Fighting homelessness and housing exclusion in Europe: A study of national policies*. European Social Policy Network (ESPN). European Commission.
- Beckerman, S., & Westerveld, L. (2014). Initiatiefnota Dakloosheid: 'Er moet wat gebeuren, dit is mensonwaardig'. Verkregen via: https://www.sp.nl/sites/default/files/initiatiefnota_dakloosheid.pdf
- Edgar, B. (2012). The ETHOS definition and classification of homelessness and housing exclusion. *European Journal of Homelessness*, 6, 219-226.
- FEANTSA. (2005). *ETHOS: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion*. Verkregen via: <https://www.feantsa.org/download/ethos2484215748748239888.pdf>
- FEANTSA. (2018). *ETHOS Light: European Typology of Homelessness and Housing Exclusion*. Measurement of Homelessness at European Union Level. Verkregen via: www.feantsa.org/download/fea-002-18-update-ethos-light-0032417441788687419154.pdf.
- Hermans, K. (2021). *Tellingen dak- en thuisloosheid. Globaal rapport*. Verkregen via https://media.kbs-frb.be/nl/media/7768/pub2021_3767_dakenthuisloosheid_globaal_nl_def.pdf.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022). *Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023-2030)*. Verkregen via: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bb529bd58adc8061e5c058d2feg671197ba6244f/pdf>
- MPHASIS (Mutual Progress on Homelessness through Advancing and Strengthening Information Systems) (2009). *Final Technical Implementation Report*. Verkregen via: <https://app.dundee.ac.uk/geddesinstitute/projects/mphasis/>
- Raad Volksgezondheid en Samenleving (2020). *Herstel begint met een huis: Dakloosheid voorkomen en verminderen*. Den Haag, verkregen via: <https://www.raadvsv.nl/documenten/publicaties/2020/04/21/herstel-begint-met-een-huis---dakloosheid-voorkomen-en-verminderen>
- Rijksoverheid (z.d.). *Kan ik mijzelf laten inschrijven op een briefadres?* Verkregen via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/vraag-en-antwoord/kan-ik-een-briefadres-krijgen-als-ik-geen-vast-woonadres-heb>
- Schel, S., Wewerinke, D., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). Nieuwe telling van dak- en thuisloosheid. *Sociaal Bestek*. Verkregen via: Nieuwe telling van dak- en thuisloosheid (sociaalbestekpremium.nl)
- Vermeir, E., & Samyn, S. (2021). *Telling dak- en thuisloosheid: Lokaal Rapport – Gent*. KU Leuven, verkregen via: https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2021/20210311NT1_
- Wewerinke, D., Schel, S., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023a). Anders tellen geeft een beter beeld van dakloosheid. *Sociale Vraagstukken*. Verkregen via: <https://www.socialevraagstukken.nl/anders-tellen-geeft-een-beter-beeld-van-dakloosheid/>
- Wewerinke, D., Schel, S., de Vries, J. & van Doorn, L. (2023b). De opbrengst van de ETHOS telling reikt verder dan inzicht in cijfers. *Sociaal Bestek*. Verkregen via: De opbrengst van de ETHOS telling reikt verder dan inzicht in cijfers (sociaalbestekpremium.nl)

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: ETHOS-CLASSIFICATIE

What is ETHOS?

ETHOS is the European Typology of Homelessness and Housing Exclusion. It was developed by FEANTSA as a transnational framework definition for policy and practice purposes. It provides a shared language for transnational exchange. It does not attempt to harmonise national definitions of homelessness in Europe.

ETHOS classifies living situations that constitute homelessness or housing exclusion. ETHOS identifies 4 main categories of living situation: Rooflessness, Houselessness, Insecure Housing and Inadequate Housing. These conceptual categories are divided into 13 operational categories that can be used for different policy purposes, such as mapping the problem of homelessness, as well as developing, monitoring and evaluating policies.

	OPERATIONAL CATEGORY	LIVING SITUATION	GENERIC DEFINITION
Conceptual Category	ROOFLESS	1 People Living Rough	1.1 Public space or external space Living in the streets or public spaces, without a shelter that can be defined as living quarters
		2 People in emergency accommodation	2.1 Night shelter People with no usual place of residence who make use of overnight shelter, low threshold shelter
	HOUSELESS	3 People in accommodation for the homeless	3.1 Homeless hostel 3.2 Temporary accommodation 3.3 Transitional supported accommodation Where the period of stay is intended to be short term
		4 People in Women's Shelter	4.1 Women's shelter accommodation Women accommodated to experience of domestic violence and where the period of stay is intended to be short term
		5 People in accommodation for immigrants	5.1 Temporary accommodation/reception centres 5.2 Migrant workers accommodation Immigrants in reception or short term accommodation due to their immigrant status
		6 People due to be released from institutions	6.1 Penal institutions 6.2 Medical institutions (*) 6.3 Children's institutions/homes No housing available prior to release Stay longer than needed due to lack of housing No housing identified (e.g. by 18th birthday)
		7 People receiving longer-term support (due to homelessness)	7.1 Residential care for older homeless people 7.2 Supported accommodation for formerly homeless people Long stay accommodation with care for formerly homeless people (normally more than one year)
		8 People living in insecure accommodation	8.1 Temporarily with family/friends 8.2 No legal (sub)tenancy 8.3 Illegal occupation of land Living in conventional housing but not the usual place of residence due to lack of housing Occupation of dwelling with no legal tenancy illegal occupation of a dwelling Occupation of land with no legal rights
	INSECURE	9 People living under threat of eviction	9.1 Legal orders enforced (rented) 9.2 Re-possession orders (owned) Where orders for eviction are operative Where mortgagee has legal order to re-possess
		10 People living under threat of violence	10.1 Police recorded incidents Where police action is taken to ensure place of safety for victims of domestic violence
	INADEQUATE	11 People living in temporary/non-conventional structures	11.1 Mobile homes 11.2 Non-conventional building 11.3 Temporary structure Not intended as place of usual residence Makeshift shelter, shack or shanty Semi-permanent structure hut or cabin
		12 People living in unfit housing	12.1 Occupied dwellings unfit for habitation Defined as unfit for habitation by national legislation or building regulations
		13 People living in extreme over-crowding	13.1 Highest national norm of overcrowding Defined as exceeding national density standard for floor-space or useable rooms

Note: Short stay is defined as normally less than one year; Long stay is defined as more than one year.

(*) Includes drug rehabilitation institutions, psychiatric hospitals etc.

A Harmonised Definition of Homelessness for Statistical Purposes

Sometimes referred to as ETHOS 'Light', this is a version of the ETHOS typology developed in the context of a 2007 European Commission study: *Measurement of Homelessness at European Union Level*. It is a harmonised definition of homelessness for statistical purposes. It is a pragmatic tool for the development of homelessness data collection, rather than a conceptual and operational definition to be used for a range of policy and practice purposes.

OPERATIONAL CATEGORY	LIVING SITUATION	DEFINITION
1 People living rough	1 Public spaces / external spaces	Living in the streets or public spaces without a shelter that can be defined as living quarters
2 People in emergency accommodation	2 Overnight shelters	People with no place of usual residence who move frequently between various types of accommodation
3 People living in accommodation for the homeless	3 Homeless hostels	Where the period of stay is time-limited and no long-term housing is provided
	4 Temporary accommodation	
	5 Transitional supported accommodation	
4 People living in institutions	6 Women's shelters or refuge accommodation	Stay longer than needed due to lack of housing
	7 Health care institutions	
	8 Penal institutions	
5 People living in non-conventional dwellings due to lack of housing	9 Mobile homes	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence
	10 Non-conventional buildings	
	11 Temporary structures	
6 Homeless people living temporarily in conventional housing with family and friends (due to lack of housing)	12 Conventional housing, but not the person's usual place of residence	Where the accommodation is used due to a lack of housing and is not the person's usual place of residence

1. Brijder Leiden
2. Cardea
3. COOL
4. De Bakkerij
5. De Fabel
6. De Haardstee
7. De Sleutels
8. Fiscale Adviespraktijk GH Offringa
9. Forensisch Centrum Teylingereind
10. Gemeente Alphen aan den Rijn
11. Gemeente Katwijk
12. Gemeente Leiden
13. Gemeente Leiderdorp
14. Gemeente Nieuwkoop
15. Gemeente Noordwijk
16. Gemeente Oegstgeest
17. Gemeente Voorschoten
18. Gemeente Zoeterwoude
19. Gemiva
20. GGZ Rivierduinen
21. HaBeKo wonen
22. Hecht Zorg- en Veiligheidshuis
23. Inluzio Leiderdorp
24. Jeugdbescherming West
25. Jeugdteam Leidse Regio
26. Kamers met Aandacht
27. Kwadraad
28. Openbare Bibliotheek Voorschoten Wassenaar
29. Padua
30. PI Alphen aan den Rijn
31. Politie-eenheid Den Haag
32. Portaal
33. Pret in herstel
34. Rijnhart Wonen
35. Sociaal Team Oegstgeest
36. Sociaal Wijkteam Leiden
37. Stek Wonen
38. Stichting Barka
39. Stichting de Binnenvest
40. Stichting de Brug
41. Stichting Jeugdteams Leidse Regio
42. Stichting Lumen Holland Rijnland
43. Stichting Straatpastoraat Leiden
44. Tom in de buurt
45. Veilig Thuis
46. Verloskundigen Noordwijk-Noordwijkerhout
47. Verloskundigenpraktijk Voorhout

BIJLAGE 3: DEELNEMENDE DIENSTEN EN (SUB)ORGANISATIES - VERVOLG

- 48. Vluchtelingenwerk Holland Rijnland
- 49. Voor ieder1
- 50. Voorschoten voor Elkaar
- 51. Vrouwenopvang Rosa Manus
- 52. Woningstichting Ons Doel
- 53. Woondiensten Aarwoude
- 54. Woonforte

